

Brüssel, 29. november 2017
(OR. en)

15096/17

Institutsioonidevaheline
dokument:
2015/0278 (COD)

SOC 771
MI 889
ANTIDISCRIM 60
AUDIO 132
CODEC 1943

MÄRKUS

Saatja:	Alaliste esindajate komitee (COREPER I)
Saaja:	Nõukogu
Eelmise dok nr:	14363/17
Komisjoni dok nr:	14799/15 + ADD 1 - ADD 3 - COM(2015) 615 final
Teema:	Ettepanek: EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU DIREKTIIV liikmesriikide õigus- ja haldusnormide ühtlustamise kohta seoses toodete ja teenuste ligipääsetavusnõuetega – Üldine lähenemisviis

---

I. SISSEJUHATUS

Komisjon avaldas 2015. aasta detsembris ettepaneku Euroopa ligipääsetavuse akti kohta, mis pärast vastuvõtmist muudaks paljud tooted ja teenused Euroopa Liidus (EL) puuetega inimestele ligipääsetavamaks.

Euroopa ligipääsetavuse akti ettepanekut mainiti ka institutsioonidevahelises avalduses ELi seadusandlike prioriteetide kohta ühena neist dokumentidest, mida Euroopa Parlament, nõukogu ja Euroopa Komisjon peaksid kiirelt menetlema ja võimaluse korral lõpetama töö enne 2017. aasta lõppu. Delegatsioonid väljendasid oma toetust sellele ettepanekule nii tehnilisel kui ka poliitilisel tasandil.

Euroopa Parlament võttis 14. septembril vastu oma esimese lugemise läbirääkimisvolitused.¹
Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis oma arvamuse vastu 25. mail 2016.

II. ÜLEVAADE OLUKORRAST

Eesti eesistumise ajal peetud arutelude põhjal ja tuginedes eelmistel eesistumisperioodidel tehtud tööle on teksti struktuuri ja sõnastust muudetud. Viimasel ajal saavutatud edusammud on tehtud enamalt jaolt tänu delegatsioonide väärtuslikule panusele ja nende aktiivsele osalusele tehnilise töö lõpuleviimisel.

Euroopa ligipääsetavuse akti kohaldamisalaga on selle praeguses sõnastuses nõustunud enamik liikmesriike. Samuti on lahendatud kehtivate ELi õigusaktidega võimaliku kattumise küsimus. Lisaks on oluliselt muudetud I lisa sõnastust ja lisatud uus VI lisa, et täpsustada ligipääsetavusnõudeid, pidades silmas artikli 12 (täielik muutmine ja ebalproportsionaalne koormus) muudatusi.

Eesistujariik püüdis oma tekstis saavutada tasakaalu järgmiste elementide vahel:

- *toodetele kohaldatava uue õigusraamistiku* võimalikult täpne järgimine, nii et toodetega tegelevad ettevõtjad ja turujärelevalveasutused saaksid järgida uue õigusraamistiku lähenemisviisi;
- *teenuste* puhul on eesistujariik järginud komisjoni ettepanekut, mis on n-ö inspireeritud uuest õigusraamistikust, kuid teatava paindlikkusega turujärelevalvesüsteemi korraldamiseks teenuste osas;

---

¹ Juhtiva komisjoni (siseturu- ja tarbijakaitsekomisjon (IMCO)) raportöör on Morten LØKKEGAARD (DK/ALDE). Tööhõive- ja sotsiaalkomisjoni (EMPL) raportöör on Adám KÓSA (HU/PPE).

- toodete ja teenuste puhul *ligipääsetavusnõuete* säilitamine *funktsionaalsel tasemel* (I lisa). Uues lisas Ia tuuakse selged näited selle kohta, kuidas I lisa ligipääsetavusnõudeid oleks võimalik saavutada või milline peaks olema saavutatav tulemus;
- artiklit 12 *täieliku muutmise ja ebaproportsionaalse koormuse* kohta on muudetud delegatsioonide soovide kohaselt, et täpsustada menetlust ja anda selgeid suuniseid ettevõtjatele ja turujärelevalveasutustele. Teksti on lisatud uus IV lisa koos ebaproportsionaalsuse hindamise kriteeriumidega;
- *teenuseid osutavad mikroettevõtjad*, kes on sageli uued ettevõtjad ja kellel jääb ressurssidest vajaka, on Euroopa ligipääsetavuse akti nõuetest täielikult välja jäetud;
- teksti struktuuri on muudetud, et parandada õigusselgust (nt eraldades direktiivi osad, milles käsitletakse tooteid, teenuseid või mõlemaid).

Alaliste esindajate komitee arutas eesistujariigi kompromissteksti 24. novembril. Alaliste esindajate komiteele jäi lahendada kohaldamisalaga seotud viimane sisuline küsimus (hädaabiteenistused).

Hädaabiteenistused, nagu ka hädaolukorra side, lisati komisjoni ettepanekusse elektroonilise side osana.² Kuna mitu delegatsiooni rõhutas, et siseturu direktiiv, mis põhineb ELi toimimise lepingu artiklil 114, ei peaks käsitlema hädaabiteenistuste korraldamist liikmesriikides, sealhulgas hädaolukorra sidele reageerimist, järeldas alaliste esindajate komitee, et ligipääsetavusnõudeid seoses häirekeskustega ja eeskätt Euroopa ühtsele hädaabinumbrile 112 tehtavatele kõnedele vastamist ei tuleks hõlmata nõukogu üldises lähenemisviisis; teksti on sellele vastavalt muudetud.

Mõned delegatsioonid olid siiski seisukohal, et ligipääsetavusnõudeid, mis on seotud Euroopa ühtsele hädaabinumbrile 112 tehtavatele kõnedele vastamisega, tuleks ELis harmoneerida, ja avaldasid kahetsust sellise väljajätmise pärast. Mitu delegatsiooni osutas paindlikule lähenemisviisile selle küsimusega seoses.

-
- ² Hädaabiteenistuste ja hädaolukorra side ligipääsetavusega seoses on kindlaks tehtud mitu komponenti:
- ligipääsetavuselemendid *tarbijate seadmetes* (nt nutitelefonid) on lisatud Euroopa ligipääsetavuse akti kohaldamisalasse; need ei ole oma olemuselt vastuolulised;
  - *hädaolukorra side* ligipääsetavus (elektroonilise side teenuste osutajate poolt vahendatuna); samuti hõlmatud Euroopa ligipääsetavuse akti kohaldamisalas ja ei ole oma olemuselt vastuoluline;
  - ligipääsetavusnõuded seoses häirekeskustega, tagades seose hädaolukorra side ja hädaabiteenistuste vahel, eeskätt *Euroopa ühtsele hädaabinumbrile 112 tehtavatele kõnedele vastamisel* (vt artikli 3 lõiget 3a (uus) ja I lisa V jagu). See oli hädaolukorra side vastuoluline osa.

Allesjäänud reservatsioonid

Praeguses etapis on kõigil delegatsioonidel muudetud teksti suhtes üldise analüüsi reservatsioon.

Lisaks on komisjonil reservatsioon teenuseid osutavate *mikroettevõtjate* direktiivist väljajätmise suhtes. Samuti on komisjonil reservatsioon artikli 1 lõike 3, mis on seotud riigihangete, Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide ning üleeuroopaliste võrkudega, väljajätmise suhtes.

UK säilitas parlamentaarse analüüsi reservatsiooni.

III. JÄRELDUSED

Nõukogul (tööhõive, sotsiaalpoliitika, tervise- ja tarbijakaitseküsimused) palutakse analüüsida 7. detsembri 2017. aasta istungil käesoleva märkuse lisas esitatud kompromissteksti eesmärgiga leppida kokku üldises lähenemisviisis.

Ettepanek:³

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU DIREKTIIV

[...]⁴ toodete ja teenuste ligipääsetavusnõuete kohta

(EMPs kohaldatav tekst)

EUROOPA PARLAMENT JA EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artiklit 114,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,

olles edastanud seadusandliku akti eelnõu liikmesriikide parlamentidele,

võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamust⁵,

toimides seadusandliku tavamenetluse kohaselt

ning arvestades järgmist:

---

³ Muudatused võrreldes eelmise dokumendiga (dok 14363/17) on esitatud **paksus allajoonitud kirjas** ja väljajäetud kohad on tähistatud nurksulgudega [...]. Kõik muudatused esialgsesse ettepanekusse on märgitud **paksus kirjas** ja väljajäetud kohad nurksulgudes [...].

⁴ Pealkirja üleliigne osa on välja jäetud (õiguskeeleline soovitus).

⁵ Vastu võetud 25. mail 2016. ELT C ..., ..., lk ...

- (1) Käesoleva direktiivi eesmärk on aidata kaasa siseturu nõuetekohasele toimimisele, ühtlustades liikmesriikide õigus- ja haldusnormid ning kõrvaldades tõkkesid, mis takistavad teatavate ligipääsetavate toodete ja teenuste vaba liikumist. See **suurendaks** ligipääsetavate toodete ja teenuste **kättesaadavust** siseturul.
- (2) Ligipääsetavate toodete ja teenuste järele on suur nõudlus ning [...] **prognooside kohaselt** suureneb puuetega inimeste arv oluliselt. [...] Keskkond, kus on parem ligipääs toodetele ja teenustele, võimaldab kaasavama ühiskonna tekkimist ja lihtsustab **puuetega inimeste** iseseisvat toimetulekut.
- (2a) (uus) Käesoleva direktiiviga määratletakse puuetega inimesed kooskõlas ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsiooniga, mille osaline Euroopa Liit on alates 21. jaanuarist 2011. ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsioonis sätestatakse, et puuetega inimesed on „isikud, kellel on pikaajaline füüsiline, vaimne, intellektuaalne või meeleline kahjustus, mis koostoimel mitmesuguste takistustega võib tõkestada nende täielikku ja tõhusat osalemist ühiskonnaelus teistega võrdsetel alustel“. Käesoleva direktiiviga edendatakse täielikku ja tõhusat võrdset osalemist, parandades ligipääsu tavatoodetele ja -teenustele, mis on algselt kavandatud või hiljem kohandatud käsitlema puuetega inimeste erivajadusi.
- (2b) (uus) Käesolevast direktiivist saaksid kasu ka teised inimesed, kelle funktsionaalne võimekus on piiratud tulenevalt muust füüsilisest, vaimsest, intellektuaalsest või meelelisest kahjustusest, kõrgemast vanusest või muust alalisest või ajutisest keha võimekusega seotud põhjusest, mis koostoimel mitmesuguste takistustega võib samuti tõkestada nende täielikku ja tõhusat osalemist ühiskonnaelus teistega võrdsetel alustel.

- (3) Kuna liikmesriikides vastu võetud **õigus-** ja haldusnormid seoses [...] puuetega inimeste ligipääsuga toodetele ja teenustele on erinevad, takistab see nende toodete ja teenuste vaba liikumist ning moonutab tõhusat konkurentsi siseturul. Ettevõtjad, eelkõige väikesed ja keskmise suurusega ettevõtjad (VKEed), on sellistest tõketest eriti mõjutatud.
- (4) Erinevuste tõttu liikmesriikide ligipääsetavusnõuetes kardavad eelkõige kutsetöötajad, VKEed ja mikroettevõtjad siseneda ettevõtlusse väljaspool oma koduturgu. Liikmesriikides riigi või isegi piirkonna või kohaliku omavalitsuse tasandil kehtestatud ligipääsetavusnõuded erinevad praegu nii ulatuse kui ka üksikasjalikkuse poolest. Need erinevused mõjutavad negatiivselt konkurentsivõimet ja majanduskasvu, sest ligipääsetavate toodete väljatöötamise ja turustamisega iga liikmesriigi turu jaoks kaasnevad lisakulud.
- (26) Enamik töökohti ELis on VKEdes ja mikroettevõtjates. Nad on tulevase majanduskasvu jaoks otsustava tähtsusega, kuid neil on sageli raskusi ja takistusi oma toodete või teenuste arendamisel, eelkõige piiriülel. Seetõttu on vaja lihtsustada VKEde ja mikroettevõtjate tegevust, ühtlustades ligipääsetavust käsitlevad siseriiklikud sätted ja samal ajal säilitades vajalikud kaitseklauslid.
- (5) Ligipääsetavate toodete tarbijad ja ligipääsetavate teenuste kasutajad seisavad silmitsi kõrgete hindadega, mis tulenevad piiratud konkurentsist pakkujate vahel. Liikmesriikide õigusaktide killustatus vähendab potentsiaalset kasu, mida võidakse saada kodu- ja välismaiste kolleegidega kogemuste vahetamisest ühiskonna ja tehnoloogia arengu küsimustes.

- (6) Seetõttu on siseturu nõuetekohaseks toimimiseks vajalik riigisiseste meetmete ühtlustamine liidu tasandil, et teha lõpp ligipääsetavate toodete ja teenuste turu killustatusele, saavutada mastaabisääst, hõlbustada piiriülest kaubandust ja liikuvust ning aidata ettevõtjatel suunata vahendeid innovatsiooni, selmet kasutada neid vahendeid saavutamaks kooskõla killustatud õigusnõuetega terves liidus.
- (7) Seda, et siseturg saab ligipääsetavusnõuete ühtlustamisest kasu, on näidanud Euroopa Parlamendi ja nõukogu lifte käsitleva direktiivi 2014/33/EL⁶ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogumääruse (EÜ) nr 661/2009⁷ kohaldamine transpordi valdkonnas.
- (8) Amsterdami lepingule lisatud deklaratsiooni nr 22 kohaselt leppisid liikmesriikide esindajad kokku, et kavandades meetmeid vastavalt aluslepingu artiklile 114, peavad liidu institutsioonid arvesse võtma puuetega inimeste vajadusi.

[põhiõiguste hartat käsitlev põhjendus 9 on tõstetud põhjenduste lõppu, st põhjenduse 51 järele]

---

⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. veebruari 2014. aasta direktiiv 2014/33/EL lifte ja lifti ohutusseadiseid käsitlevate liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta (ELT L 96, 29.3.2014, lk 251).

⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuli 2009. aasta määrus (EÜ) nr 661/2009, mis käsitleb mootorsõidukite, nende haagiste ning nende jaoks ette nähtud süsteemide, osade ja eraldi tehniliste seadmetike üldise ohutusega seotud tüübikinnituse nõudeid (ELT L 200, 31.7.2009, lk 1).

- (10) Digitaalse ühtse turu strateegia eesmärk on tagada jätkusuutlik majanduslik ja sotsiaalne kasu, mida annab ühendatud digitaalne ühtne turg. Liidu tarbijad ei saa veel täielikult kasu hindadest ja valikust, mida ühtne turg võib pakkuda, sest piiriüleised internetitehingud on ikka veel väga piiratud. Killustatus piirab ka nõudlust piiriüleste e-kaubanduse tehingute järele. Puuetega inimestele [...] elektroonilise infosisu, **nagu elektrooniline side ja ligipääs audiovisuaalmeedia teenustele**, täielikult kättesaadavaks muutmiseks on ka vaja kooskõlastatud meetmeid. Seepärast on vaja ühtlustada ligipääsetavusnõuded kogu digitaalsel ühtsel turul ja tagada, et kõik liidu kodanikud, olenemata võimetest, saaksid ühtsest turust kasu.
- (11) [...] Pärast liidu ühinemist **ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsiooniga** on selle sätted lahutamatu osa liidu õiguskorrast.
- (12) **ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsiooni** [...] kohaselt peavad konventsiooniosalised võtma asjakohased meetmed, et tagada puuetega inimestele teistega võrdsetel alustel ligipääs füüsilisele keskkonnale, transpordile, teabele ja suhtlusele, sealhulgas info- ja kommunikatsioonitehnoloogiale ja -süsteemidele ning muudele avalikele ehitistele ja teenustele nii linna- kui ka maapiirkondades. ÜRO puuetega inimeste õiguste komitee on **teinud kindlaks** vajaduse luua õigusraamistik, mis sisaldab konkreetseid, täidetavaid ja ajalisi kriteeriumeid ligipääsetavuse järkjärgulise rakendamise jälgimiseks.
- (13) **ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsiooni** jõustumise tõttu liikmesriikide õiguskorras on vaja vastu võtta täiendavad siseriiklikud sätted toodete ja teenuste ligipääsetavuse kohta **ning** ilma liidu meetmeteta suurendaksid **need sätted** veelgi **liikmesriikide õigus- ja haldusnormide** erinevusi.

- (14) **Käesoleva direktiiviga aidatakse liikmesriikidel ühtlustatud viisil täita riiklikke kohustusi ning samuti kohustusi, mis tulenevad ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsioonist seoses puuetega inimeste ligipääsuga.**
- (15) Dokumendis „Euroopa puuetega inimeste strateegia 2010–2020: Uued sammud tõketeta Euroopa suunas“,⁸ mis on kooskõlas **ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsiooniga**, on sätestatud ligipääsetavus kui üks kaheksast tegevusvaldkonnast, ning selle eesmärgiks on tagada toodete ja teenuste kättesaadavus.
- (18) [...] Ligipääsetavusnõuded **tuleks kehtestada** ettevõtjatele ja liikmesriikidele kõige vähem koormaval **viisil** [...]. [...]
- (16) Käesoleva direktiivi kohaldamisalasse kuuluvate **toodete** ja teenuste **kindlaksmääramise** aluseks on sõeluuring, mis viidi läbi mõjuhindangu koostamise käigus ning millega tehti kindlaks asjaomased tooted ja teenused [...] **puuetega inimeste jaoks**, [...] mille puhul on liikmesriigid vastu võtnud või võivad tõenäoliselt vastu võtta erinevaid siseriiklikke ligipääsetavusnõudeid, **mis häirivad siseturu toimimist**.
- (17) Iga toode ja teenus, **mis kuulub käesoleva direktiivi kohaldamisalasse ja mis lastakse turule või mida osutatakse pärast kuupäeva, mil liikmesriik peab kohaldama siseriiklikke õigusnorme, millega rakendatakse käesolevat direktiivi, peaks vastama käesolevas direktiivis kindlaksmääratud kohaldatavatele ligipääsetavusnõuetele, et olla ligipääsetav puuetega inimestele.**[...]
- (17a) (uus) **Et tagada käesoleva direktiivi kohaldamisalasse kuuluvate teenuste ligipääsetavus, peaksid ka selliste teenuste osutamisel kasutatud tooted, mida tarbija kasutab, vastama käesoleva direktiiviga kehtestatud ligipääsetavusnõuetele.**

[põhjendus 18, vt pärast põhjendust 15]

---

⁸ KOM(2010) 636.

- (19) [...] Tuleb täpsustada ligipääsetavusnõuded nende toodete ja teenuste turule laskmiseks, mis kuuluvad käesoleva direktiivi kohaldamisalasse, et tagada nende vaba liikumine siseturul.
- (20) Käesolev direktiiv peaks kohustama kasutama funktsionaalseid ligipääsetavusnõudeid, pidades silmas üldisi eesmärke. Need peaksid olema piisavalt täpsed, et tekitada õiguslikult siduvad kohustused, ja piisavalt üksikasjalikud, et oleks võimalik hinnata nõuetele vastavust, et tagada siseturu hea toimimine hõlmatud toodete ja teenuste jaoks. **Küll aga tuleks nendega jätta teatav paindlikkus innovatsiooniks, võimaldades ettevõtjal näiteks valida, millist täiendavat sensorset kanalit esitada lisaks kättesaadavale sensorsele kanalile, tagamaks et kättesaadavad on vähemalt kaks sensorset kanalit.**
- (25) Ligipääsetavus **tähendab süsteemset** takistuste kõrvaldamist ja nende tekke ärahoidmist, **et tagada puuetega inimestele ligipääs teistega võrdsetel alustel. See tuleks saavutada** eelistatavalt „universaalsaini“ lähenemisviisi abil, **mis tähendab toodete, keskkonna, programmide ja teenuste disainimist viisil, mis muudab need võimalikult suurel määral kõigile inimestele kasutatavaks, ilma et oleks vaja teha kohandusi või kasutada eridisaini. Universaalsain ei tohiks välistada vajadusel abivahendite valmistamist kindlatele puuetega inimeste rühmadele. Lisaks ei tohiks ligipääsetavus välistada mõistlike abinõude võtmist, kui seda nõutakse** liikmesriigi või liidu õigusaktidega.

[Põhjendused 20a kuni 20p on esitatud samas järjekorras nagu artiklis 1: üldotstarbeline arvuti riistvara ja operatsioonisüsteemid, elektroonilised sidevahendid, ligipääs audiovisuaalmeedia teenustele, e-raamatud, e-kaubandus, tarbijale mõeldud pangandusteenused, reisijatevedu.]

- (20a)(uus)** Käesolev direktiiv peaks hõlmama tarbijale kasutamiseks ette nähtud üldotstarbelisi arvuti riistvara süsteeme. Selliseid arvuti riistvara süsteeme iseloomustab mitmeotstarbeline olemus ja nende võime täita asjakohase tarkvara abil tarbijate poolt kõige sagedamini soovitavaid arvutitoiminguid; kõnealused süsteemid on ette nähtud tarbijatele kasutamiseks. Sellised arvuti riistvara süsteemid on näiteks personaalarvutid, sealhulgas lauaarvutid, sülearvutid, nutitelefonid ja tahvelarvutid. Tarbijale kasutamiseks ette nähtud üldotstarbelised arvuti riistvara süsteemid ei hõlma tarbeelektronika toodetesse integreeritud eriotstarbelisi arvuteid. Käesolev direktiiv ei peaks eraldi hõlmama konkreetsete ülesannetega üksikuid komponente, nagu emaplaat või mälukiip, mida kasutatakse või võidakse kasutada sellises süsteemis.
- (20b) (uus)** Käesolev direktiiv peaks samuti hõlmama elektroonilisi sideteenuseid Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2002/21/EÜ⁹ tähenduses, sealhulgas hädaolukorra sideteenuseid, mis moodustavad elektroonilise side teenuste lahutamatu osa. Praegu on liikmesriikide võetud meetmed lahknevad ega ole kogu siseturu piires ühtlustatud. Selle tagamine, et kogu liidus kohaldatakse samu ligipääsetavusnõudeid, aitab saavutada mastaabisäästu ettevõtjatel, kes tegutsevad rohkem kui ühes liikmesriigis, ning hõlbustab tulemuslikku kättesaadavust puuetega inimestele oma liikmesriigis või reisides läbi teiste liikmesriikide. Et hädaolukorra side oleks ligipääsetav, peaksid teenuseosutajad lisaks häälele nägema ette reaajas tekstiedastuse ja tervikvestluse, kus kasutatakse videot, tagades kõigi nende sidevahendite sünkroniseerimise. Liikmesriigid võiksid käesolevat direktiivi järgides määrata edastusteenuse osutajast kolmanda osapoole, mida puuetega inimesed saaksid kasutada side pidamiseks häirekeskusega.

---

⁹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 7. märtsi 2002. aasta direktiiv 2002/21/EÜ elektrooniliste sidevõrkude ja -teenuste ühise reguleeriva raamistiku kohta (EÜT L 108, 24.4.2002, lk 33).

Käesolev direktiiv peaks samuti hõlmama tarbija lõppseadmeid, millel on interaktiivne andmetöötlusvõimsus ja mida kasutatakse eeldatavasti peamiselt elektroonilistele sideteenustele ligipääsuks. Viimati nimetatud kategooria hõlmab selliseid seadmeid nagu ruuter või modem, mida kasutatakse osana nimetatud teenustele ligipääsu loomisel. Tehnoloogia kiire areng ja elektrooniliste sideteenuste uuenduslikkus leiab tõenäoliselt kajastamist tulevastes valdkondlikes õigusaktides, mis võivad samuti mõjutada ligipääsetavust. Seetõttu ei tohiks käesoleva direktiivi kohaldamine piirata direktiivi 2002/21/EÜ¹⁰ kohaldamist. Juhul kui direktiiv 2002/21/EÜ¹¹ on vastuolus käesoleva direktiiviga, peaks olema ülimuslik direktiiv 2002/21/EÜ.

(20c) **[...]**

(20d) (uus)¹² **Käesoleva direktiivi kohaldamisel tähendab ligipääs audiovisuaalmeedia teenustele, et tagatud peab olema ligipääs audiovisuaalsele sisule ja mehhanismid, mis võimaldavad puuetega kasutajatel kasutada oma tugitehnoloogiaid. Ligipääsu võib anda näiteks selliste seadmete kaudu nagu digimuundurid või ühendatud televisiooniteenused, mis võimaldavad audiovisuaalset sisu vastu võtta. [Direktiiv peaks samuti hõlmama audiovisuaalmeedia teenustele ligipääsu võimaldavaid elemente või teenuseid ja elektrooniliste saatekavade ligipääsetavuselemente, kuna nende ligipääsetavust ei ole audiovisuaalmeedia teenuste direktiivis käsitletud].**

---

¹⁰ Pärast Euroopa elektroonilise side seadustiku (eCode) vastuvõtmist asendatakse viitega sellele seadustikule.

¹¹ Pärast Euroopa elektroonilise side seadustiku (eCode) vastuvõtmist asendatakse viitega sellele seadustikule.

¹² Teksti muudetud täpsuse huvides.

(20e) (uus) E-raamatute failid põhinevad elektroonilistel arvutikoodidel, mis võimaldavad levitada ja sirvida suures osas teksti ja graafilisel kujul teoseid. E-raamatu failidele ligipääsetavus oleneb selliste koodide täpsusest, ennekõike mis puudutab teose eri põhielementide kvalifikatsiooni ja selle struktuuri standardkirjeldust. Ligipääsetavusega seotud koostalitlusvõime peaks optimeerima selliste failide ühilduvust kasutajaagentide ning praeguste ja tulevaste tugitehnoloogiatega. Seevastu ei tohi e-raamatute ligipääsetavusnõuetega rikkuda nende teoste terviklikkust, mille digitaalsed failid võimaldavad neid sirvida ja levitada. Eriväljaannete, nagu koomiksite, laste- ja kunstiraamatute erielemente tuleks kaaluda seoses kõigi kohaldatavate ligipääsetavusnõuetega. Kui liikmesriikides kehtiksid eri ligipääsetavusnõuded, siis oleks kirjastajatel ja teistel ettevõtjatel raske siseturu eelistest kasu saada, see võib tekitada e-lugeri koostalitlusprobleeme ja piirata puuetega klientide ligipääsu.

- (20f) (uus)** Käesolevas direktiivis määratletakse e-kaubandus vahemaa tagant osutatava teenusena, mida osutatakse elektroonilisel teel tarbija isikliku taotluse põhjal eesmärgiga sõlmida tarbijaleping. Nimetatud määratluse kohaldamisel tähendab „vahemaa tagant“, et teenust osutatakse ilma poolte üheaegse kohalolekuta; „elektroonilisel teel“ tähendab, et teenus saadetakse lähtepunktist ja võetakse sihtkohas vastu elektrooniliste andmetöötlus- (sh digitaalne pakkimine) ja andmesäilitusseadmete abil ning seda saadetakse, edastatakse ja võetakse vastu täielikult juhtmete või raadio kaudu, optiliselt või muude elektromagnetiliste vahendite abil; „tarbija isikliku taotluse põhjal“ tähendab, et teenust osutatakse isikliku taotluse põhjal; „eesmärgiga sõlmida tarbijaleping“ osutab kavatsusele piirata e-kaubanduse teenuste kohaldamisala ainult ettevõtja ja tarbija vaheliste tehingutega ning täpsustab käesoleva direktiivi kontekstis asjaomased ettevõtjad, määrates kindlaks selliste teenuste osutamise täpse eesmärgi.
- (20g) (uus)** Käesolevas direktiivis sisalduvaid e-kaubanduse ligipääsetavuskohustusi tuleks kohaldada mis tahes toote või teenuse internetimüügi suhtes ning seetõttu ka käesoleva direktiiviga eraldiseisvalt hõlmatud toote või teenuse müügi suhtes.
- (20h) (uus)** Pangandus- ja finantsteenuseid käsitlevate Euroopa Liidu õigusaktide eesmärk on kaitsta nende teenuste tarbijaid kogu ELis ja anda neile teavet, kuid need ei sisalda ligipääsetavusnõudeid. Et võimaldada puuetega inimestel neid teenuseid kogu liidus kasutada, teha teadlikke otsuseid ja olla kindlad, et neid kaitstakse asjakohaselt teiste tarbijatega võrdsetel alustel, ning tagada võrdsed võimalused teenuseosutajatele, tuleks käesolevas direktiivis sätestada ühised ligipääsetavusnõuded teatavate tarbijatele mõeldud pangandus- ja finantsteenuste jaoks.

- (20i) (uus)** Asjakohased ligipääsetavusnõuded peaksid kehtima ka identimismeetoditele, elektroonilistele allkirjadele ja makseteenustele, sest need on vajalikud tarbijale mõeldud pangatehingute tegemisel.
- (20j) (uus)** Käesoleva direktiivi kohaldamisala peaks sisaldama ka interaktiivseid iseteenindusterminalid, sealhulgas nii riist- kui ka tarkvara, mis on mõeldud kasutamiseks direktiiviga hõlmatud teenuste pakkumisel, välja arvatud sõidukite, õhusõidukite, laevade või veeremi integreeritud osadena paigaldatud masinad. Siia alla kuuluvad näiteks tarbijale mõeldud pangandusteenuste osutamiseks kasutatavad pangautomaadid, makseterminalid ja muud iseteenindusterminalid; mis tahes piletiautomaadid, mis väljastavad füüsilisi pileteid käesoleva direktiiviga hõlmatud teenustele ligipääsuks, nagu näiteks sõidupileteid väljastavad automaadid, pangakontori järjekorrapileteid väljastavad masinad; registreerimisautomaadid, mida kasutatakse reisijateveoteenustel reisijate registreerimiseks; ja reiseavet pakkuvad interaktiivsed iseteenindusterminalid, sealhulgas interaktiivsed teabeekraanid.
- (20k) (uus)** Lennu-, bussi-, raudtee- ja veetranspordi reisijateveo teenuste kontekstis peaks käesolev direktiiv hõlmama ka puuetega inimestele reisimiseks vajaliku transporditeenusealase teabe andmist veebisaitide, mobiilirakenduste, interaktiivsete iseteenindusterminalide ja interaktiivsete teabeekraanide kaudu, sealhulgas reaalajas reiseabe andmine. Siia alla võib näiteks kuuluda enne reisi antav teave, reisi ajal antav teave ja teenuse tühistamisel või väljumise hilinemisel antav teave. Muud teabelemendid võivad hõlmata ka näiteks teavet hindade ja sooduskampaaniate kohta.

- (20l) (uus)** Käesolev direktiiv peaks hõlmama ka mobiilsideseadmetel põhinevaid teenuseid, sealhulgas mobiilirakendusi, mille on välja töötanud või kättesaadavaks teinud käesoleva direktiiviga hõlmatud reisijateveoteenuste osutajad või mis on välja töötatud või kättesaadavaks tehtud nende nimel, nagu näiteks elektroonilise piletimüügi teenused, elektroonilised piletid, teabe andmine teenuseosutaja reisijateveo toodete ja teenuste kohta, sealhulgas reaalsajas reisisiteabe andmine.
- (20m) (uus)** Käesoleva direktiivi kohaldamisala kindlaksmääramine lennu-, bussi-, raudtee- ja veetranspordi reisijateveo teenuste osas peaks põhinema reisijate õigustega seotud kehtivatel valdkondlikel õigusaktidel.

(20n) (uus) Ligipääsetavusnõuete teatud elemendid, eelkõige seoses käesolevas direktiivis sätestatud teabe esitamisega, on juba hõlmatud transpordivaldkonnas kehtivate liidu õigusaktidega. See hõlmab elemente raudteetranspordi kohta, mis sisalduvad Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EÜ) nr 1371/2007,¹³ komisjoni määruses (EL) nr 1300/2014¹⁴ ning komisjoni määruses (EL) nr 454/2011¹⁵; bussireisijate õiguste kohta, mis sisalduvad Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) nr 181/2011¹⁶; meritsi ja siseveeteedel reisijate õiguste kohta, mis sisalduvad Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) nr 1177/2010¹⁷ ning puudega ja liikumispuudega isikute õiguste kohta lennureiside puhul, mis sisalduvad Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EÜ) nr 1107/2006 ja määruses (EÜ) 261/2004¹⁸. Regulaatiivse järjepidevuse tagamiseks peaks jätkama nimetatud määrustes sätestatud ligipääsetavusnõuete kohaldamist endisel viisil. Sellegipoolest täiendaksid käesoleva direktiivi kohaldamisalas sätestatud lisanõuded olemasolevaid nõudeid, parandades siseturu toimimist transpordi valdkonnas ja tuues kasu puuetega inimestele.

---

¹³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. oktoobri 2007. aasta määrus (EÜ) nr 1371/2007 rongireisijate õiguste ja kohustuste kohta (ELT L 315, 3.12.2007, lk 14).

¹⁴ Komisjoni 18. novembri 2014. aasta määrus (EL) nr 1300/2014, milles käsitletakse koostalitluse tehnilist kirjeldust seoses puuetega ja piiratud liikumisvõimega inimestele juurdepääsuvõimaluste tagamisega Euroopa Liidu raudteesüsteemis (ELT L 356, 12.12.2014, lk 110).

¹⁵ Komisjoni 5. mai 2011. aasta määrus (EL) nr 454/2011 üleeuroopalise raudteesüsteemi allsüsteemi „reisijateveeteenuste telemaatilised rakendused“ koostalitluse tehnilise kirjelduse kohta (ELT L 123, 12.5.2011, lk 11).

¹⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. veebruari 2011. aasta määrus (EL) nr 181/2011, mis käsitleb bussisõitjate õigusi ning millega muudetakse määrust (EÜ) nr 2006/2004 (ELT L 55, 28.2.2011, lk 1).

¹⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. novembri 2010. aasta määrus (EL) nr 1177/2010, mis käsitleb meritsi ja siseveeteedel reisijate õigusi ning millega muudetakse määrust (EÜ) nr 2006/2004 (ELT L 334, 17.12.2010, lk 1).

¹⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. veebruari 2004. aasta määrus (EÜ) nr 261/2004, millega kehtestatakse ühiseeskirjad reisijatele lennureisist mahajätmise korral ning lendude tühistamise või pikaajalise hilinemise eest antava hüvitise ja abi kohta ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EMÜ) nr 295/91 (ELT L 46, 17.2.2004, lk 1).

- (20o) (uus)** Käesolevas direktiivis ei tuleks hõlmata transporditeenuste teatavaid elemente, kui neid teenuseid osutatakse väljaspool liikmesriikide territooriumi, ning seda ka juhul, kui teenus on suunatud liidu turule. Nende elementidega seoses peaksid reisijateveo teenuste pakkujad olema üksnes kohustatud tagama, et käesolevast direktiivist tulenevaid nõudeid täidetakse teenuse selle osa suhtes, mida pakutakse liidu territooriumil. Lennutranspordi puhul on aga ELi lennuettevõtjad kohustatud tagama, et käesoleva direktiiviga kohaldatavaid nõudeid täidetakse ka lendude puhul, mis väljuvad kolmandas riigis asuvast lennujaamast liikmesriigi territooriumil asuvasse lennujaama. Peale selle on kõik lennuettevõtjad, sealhulgas need, kellel ei ole liidus antud lennutegevusluba, kohustatud tagama, et käesoleva direktiiviga kohaldatavaid nõudeid täidetakse liikmesriigi territooriumilt kolmanda riigi territooriumile väljuvate lendude puhul.
- (20p) (uus)** Käesoleva direktiiviga sätestatud ligipääsetavusnõuded peaksid kehtima toodete suhtes, mis on liidu turule lastud pärast kuupäeva, mil liikmesriigid peavad kohaldama siseriiklikke õigusnorme, millega rakendatakse käesolevat direktiivi, ja samuti kolmandatest riikidest imporditud kasutatud toodete suhtes, mis lastakse liidu turule pärast seda kuupäeva.

- (21) [...] Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivis (EL) 2016/2102 [...] ¹⁹ määratletakse avaliku sektori asutuste konkreetsete veebisaitide [...] ja **mobiilirakenduste ligipääsetavusnõuded ning sätestatakse muud sellega seonduvad aspektid, ennekõike asjakohaste veebisaitide [...] ja mobiilirakenduste vastavust käsitlevad nõuded. [...] Mõned avaliku sektori veebisaitide [...] ja mobiilirakenduste kaudu toimuvad tegevused, nagu käesoleva direktiivi kohaldamisalasse kuuluvad reisijateveo teenused või e-kaubandus või audiovisuaalmeedia teenuste veebisaidid, peaksid siiski olema kooskõlas käesolevas direktiivis sätestatud ligipääsetavusnõuetega**, tagamaks et toodete ja teenuste internetimüük on puuetega inimestele [...] ligipääsetav sõltumata sellest, kas müüjaks on avalik või erasektor.
- (21a) (uus) **Veebi ligipääsetavuse neli põhimõtet on järgmised: tajutavus – teavet ja kasutajaliidese komponente peab esitama kasutajatele viisil, mida nad suudavad tajuda; talitlusvõime – kasutajaliidese komponendid ja navigeerimine peavad olema kasutatavad; mõistetavus – teave ja kasutajaliidese toimimine peavad olema mõistetavad; ja töökindlus – sisu peab olema piisavalt töökindel selleks, et seda saaksid usaldusväärselt tõlgendada väga erinevad kasutajaagendid, sh tugitehnoloogiad. Neid põhimõtteid kasutatakse ka direktiivis (EL) 2016/2102.**
- (22) Liikmesriigid peaksid võtma kõik asjakohased meetmed selle tagamiseks, et kui käesoleva direktiiviga hõlmatud tooted ja teenused vastavad **kohaldatavatele** ligipääsetavusnõuetele, ei ole nende vaba liikumine liidus ligipääsetavuse tõttu takistatud.
- (23) **välja jäetud**
- (24) **välja jäetud**

---

¹⁹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. oktoobri 2016. aasta direktiiv (EL) 2016/2102, mis käsitleb avaliku sektori asutuste veebisaitide ja mobiilirakenduste juurdepääsetavust (ELT L 327, 2.12.2016, lk 1).

[põhjendus 25 on tõstetud põhjenduse 20 järele ja põhjendus 26 on tõstetud põhjenduse 4 järele]

- (27) Liidu õigusaktide järjepidevuse **tagamiseks** peaks **käesolev** direktiiv põhinema Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsusel nr 768/2008/EÜ,²⁰ kuna direktiiv hõlmab tooteid, mis on juba hõlmatud teiste liidu õigusaktidega, **tunnistades samas käesolevas direktiivis sisalduvate ligipäasetavusnõuete eripära.**
- (28) Kõik tarne- ja turustamisahelas osalevad ettevõtjad peaksid tagama, et nad teevad turul kättesaadavaks ainult käesoleva direktiiviga [...] vastavuses olevad tooted. **Sama peaks kehtima teenuseid osutavatele ettevõtjatele.** On vaja ette näha selge ja proportsionaalne kohustuste jagunemine, mis vastab iga ettevõtja rollile tarne- ja turustusprotsessis.
- (29) Ettevõtjad peaksid vastutama toodete ja teenuste nõuetekohasuse eest **vastavalt** oma rollile tarneahelas, et tagada ligipäasetavuse kõrgetasemeline kaitse ning õiglane konkurents liidu turul.
- (29a) (uus) Käesolevas direktiivis sätestatud kohustusi tuleks kohaldada võrdselt nii erasektori kui ka avaliku sektori ettevõtjate suhtes.**
- (30) Kõige sobivam täieliku vastavushindamise teostaja on tootja, kellel on üksikasjalikud teadmised toote väljatöötamise ja tootmise protsessist. Vastavushindamise eest peaks vastutama tootja.

---

²⁰ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 9. juuli 2008. aasta otsus nr 768/2008/EÜ toodete turustamise ühise raamistiku kohta (ELT L 218, 13.8.2008, lk 82).

- (31) Turustajad ja importijad peaksid olema kaasatud liikmesriikide ametiasutuste teostatud turujärelevalvesse ning nad peaksid selles aktiivselt osalema, andes pädevatele asutustele asjaomase tootega seotud kogu vajaliku teabe.
- (32) Importijad peaksid tagama, et kolmandatest riikidest liidu turule sisenevad tooted oleksid vastavuses [...] käesoleva direktiiviga ja eelkõige, et tootjad oleksid nende toodete puhul kasutanud nõuetekohaseid vastavushindamismenetlusi.
- (33) Toote turulelaskmisel peaks iga importija märkima tootele oma nime ja kontaktaadressi.
- (34) Turustajad peaksid tagama, et nendepoolne toote käitlemine ei mõjuta negatiivselt toote vastavust käesolevas direktiivis sätestatud ligipäätavusnõuetele.
- (35) Kui ettevõtja laseb toote turule oma nime või kaubamärgi all või muudab toodet selliselt, et see võiks mõjutada toote vastavust kohaldatavatele **ligipäätavusnõuetele**, tuleks teda käsitada tootjana ja talle peaks laienema tootja kohustused.
- (36) Proportsionaalsuse huvides tuleks ligipäätavusnõudeid kohaldada üksnes niivõrd, kuiivõrd need ei põhjusta ebaproportsionaalset koormust asjaomastele ettevõtjatele või nende toodete ja teenuste täielikku muutmist vastavalt [...] **käesolevas direktiivis määratletud** kriteeriumidele.

- (37) Käesolev direktiiv peaks järgima põhimõtet „kõigepealt mõtle väikestele“ ja selles peaks võtma arvesse VKEde halduskoormust. Sellega peaks kehtestama lihtsad vastavushindamise eeskirjad ning kaitseklauslid, mitte üldised erandid ja mööndused kõnealustele ettevõtjatele. Seega tuleks sobivaima vastavushindamismenetluse valimise ja rakendamise eeskirjade koostamisel võtta arvesse VKEde olukorda ning kohustus hinnata vastavust ligipääsetavusnõuetele peaks piirduma sellega, et need ei kujutaks endast ebaproportsionaalselt suurt halduskoormust VKEdele. Lisaks peaksid turujärelevalveasutused tegutsema proportsionaalselt seoses ettevõtjate suurusega ning sellega, kas vaatlusalune toodang on seeriatoodang või mitte, ilma et loodaks tarbetuid takistusi VKEde jaoks ning ohustataks avaliku **huvi** kaitset.

(37a) (uus) Erandjuhtudel, kui käesolevas direktiivis sätestatud ligipääsetavusnõuded toovad ettevõtjatele kaasa ebaproportsionaalse koormuse, ei peaks neilt nende nõuete täitmist nõudma. Sellistel nõuetekohaselt põhjendatud juhtudel ei pruugi ettevõtjal olla mõistlikult võimalik kohaldada ühte või mitut käesoleva direktiivi I lisas sätestatud ligipääsetavusnõuet. Küll aga peaks ettevõtja tegema käesoleva direktiivi kohaldamisalasse kuuluva teenuse või toote kättesaadavaks seoses nende ligipääsetavusnõuetega, mille puhul ettevõtja ei ole leidnud, et need tekitavad ebaproportsionaalset koormust. Ebaproportsionaalsest koormusest tulenevad ühe või mitme ligipääsetavusnõude järgimise erandid ei tohiks minna kaugemale sellest, mis on tingimata vajalik, et seda koormust vähendada konkreetse toote või teenuse puhul konkreetsel juhul. Meetmeid, millega kaasneb ebaproportsionaalne koormus, tuleks mõista kui meetmeid, mis paneksid ettevõtjale ülemäärase korraldusliku või rahalise lisakoormuse, võttes seejuures arvesse tõenäolist kasu, mida need puuetega inimestele võivad tuua. Tuleks määrata kindlaks kõnealustel kaalutlustel põhinevad kriteeriumid, et võimaldada nii ettevõtjatel kui ka turujärelevalveasutustel võrrelda eri olukordi ja hinnata süstemaatiliselt ebaproportsionaalse koormuse võimalikku olemasolu. Selle hindamisel, millises ulatuses ei ole ligipääsetavusnõudeid seetõttu võimalik täita, et nendega kaasneks ebaproportsionaalne koormus, tuleks arvesse võtta üksnes õigustatud elemente. Õigustatud põhjuseks ei tohiks olla see, et ligipääsetavust ei peeta prioriteediks, et puudub aeg või puuduvad teadmised.

- (37b) (uus)** Ebaproportsionaalse koormuse üldisel hindamisel tuleks kasutada IV lisas nimetatud kriteeriume. Ettevõtja peaks ebaproportsionaalse koormuse hindamise dokumenteerima, võttes arvesse asjakohaseid kriteeriume. Teenuseosutajad peaksid ebaproportsionaalse koormuse hinnangu iga viie aasta järel uuesti läbi vaatama. Ainult riigi pädeva asutuse nõudel peaksid teenuseosutajad esitama hinnangu, milles selgitatakse, miks nende toode või teenus ei ole täielikult ligipääsetav, ja lisama tõendid ebaproportsionaalse koormuse kohta.
- (37c) (uus)** Kui nõutava hinnangu alusel leitakse, et nõue, et kõik iseteenindusterminalid, mida sama teenuse osutamiseks kasutatakse, vastaksid käesolevas direktiivis sätestatud ligipääsetavusnõuetele, kujutaks endast ettevõtjale ebaproportsionaalset koormust, siis oleks samuti asjakohane hinnata, milline oleks terminalide piisav kogus, et tagada kõnealuse teenuseosutaja teenuste kättesaadavus. Teenuseosutaja peaks oma hinnangus arvesse võtma muu hulgas hinnangulist kasu puuetega inimestele.

- (37d) (uus)** Mikroettevõtjaid eristavad kõigist teistest ettevõtjatest nende piiratud inimressursid ja aastakäive ja/või aastabilanss. Seetõttu nõuab ligipääsetavusnõuete järgmine mikroettevõtjatelt üldiselt suuremat osa nende finants- ja inimressurssidest teiste ettevõtjatega võrreldes ning moodustab suurema tõenäosusega ebaoproportsionaalse osa kuludest. Märkimisväärne osa mikroettevõtjate kuludest tuleneb dokumentide ja registrite täitmisest või säilitamisest, et näidata vastavust liidu õigusaktides sätestatud eri nõuetele. Kuigi kõik käesoleva direktiiviga hõlmatud ettevõtjad peaksid olema suutelised hindama käesolevas direktiivis sätestatud nõuete täitmise proportsionaalsust ja täitma neid üksnes ulatuses, mis ei ole ebaoproportsionaalne, on sellise hindamise nõudmine teenuseid osutavatelt mikroettevõtjatelt iseenesest ebaoproportsionaalne võrreldes tõenäolise kasuga puuetega inimestele. Seetõttu ei tuleks käesoleva direktiiviga sätestatud nõudeid ja kohustusi kohaldada mikroettevõtjate suhtes, kes osutavad käesoleva direktiivi kohaldamisalasse kuuluvaid teenuseid.
- (37e) (uus)** Seda mikroettevõtjate erandit ei tuleks kohaldada käesoleva direktiiviga hõlmatud toodete suhtes. Toodetega seoses kohalduvad käesolevast direktiivist tulenevad kohustused mitmele ettevõtjale tootmis- ja turustamisahelas. Kõikide mikroettevõtjate üldine väljajätmine ilma üldise hindamiseta, mis võtab arvesse nende rolli konkreetsetes ahelas, tooks endaga kaasa ebajärjekindluse ja moonutused siseturul ning takistaks turujärelevalveasutuste poolset tõhusat jõustamist. Puuetega inimestel on keeruline kindlaks teha, kas konkreetse tooteahelaga seotud ettevõtja on mikroettevõtja ja kas sellest tulenevalt kohalduvad talle ligipääsetavusnõuded või mitte. Seevastu on puuetega inimestel võimalik kindlaks teha, milliseid teenuseid osutavad mikroettevõtjad, ja nad on suutelised valima neile ligipääsetavad teenused.

- (38) Kõik ettevõtjad peaksid tooteid turule lastes või kättesaadavaks tehes või teenuseid osutades käituma vastutustundlikult ja täies kooskõlas asjakohaste õiguslike nõuetega.
- (39) Selleks et hõlbustada kohaldatavatele **ligipäasetavus**nõuetele **vastavuse** hindamist, on vaja sätestada eeldus, et nõuetele vastavaks saab lugeda tooted ja teenused, mis vastavad vabatahtlikele harmoneeritud standarditele, mis on vastu võetud kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 1025/2012²¹, eesmärgiga **koostada** kõnealuste nõuete üksikasjalikud tehnilised spetsifikatsioonid. Komisjon on juba esitanud Euroopa standardiorganisatsioonidele mitmeid ligipäasetavusega seotud standardimistaotlusi, mis on asjakohased harmoneeritud standardite väljatöötamiseks.
- (39a) (uus) Määruses (EL) nr 1025/2012 on sätestatud menetlus harmoneeritud standarditele ametlike vastuväidete esitamiseks, kui leitakse, et need standardid ei vasta käesoleva direktiivi nõuetele.**
- (40) Harmoneeritud standardite puudumisel ja juhul, kui see on vajalik turu ühtlustamise eesmärgil, peaks komisjonil olema võimalik võtta vastu rakendusakte, millega kehtestatakse käesolevas direktiivis sätestatud ligipäasetavusnõuete ühtsed tehnilised spetsifikatsioonid.

---

²¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. oktoobri 2012. aasta määrus (EL) nr 1025/2012, mis käsitleb Euroopa standardimist ning millega muudetakse nõukogu direktiive 89/686/EMÜ ja 93/15/EMÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiive 94/9/EÜ, 94/25/EÜ, 95/16/EÜ, 97/23/EÜ, 98/34/EÜ, 2004/22/EÜ, 2007/23/EÜ, 2009/23/EÜ ja 2009/105/EÜ ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu otsus 87/95/EMÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsus nr 1673/2006/EÜ (ELT L 316, 14.11.2012, lk 12).

- (41) Selleks et turujärelevalve eesmärgil tagada teabe tulemuslik kättesaadavus, peaks kõigi kohaldatavate liidu õigusaktide vastavuse kindlakstegemiseks vajalik teave olema **tehtud** kättesaadavaks ühes ühtses ELi vastavusdeklaratsioonis. Ettevõtjate halduskoormuse vähendamiseks peaks neil olema võimalus lisada ühtsele ELi vastavusdeklaratsioonile **kõik** asjakohased individuaalsed vastavusdeklaratsioonid.
- (42) Toodete vastavushindamise suhtes peaks käesoleva direktiivi puhul kasutama tootmise sisekontrolli moodulit A, mida on kirjeldatud otsuse nr 768/2008/EÜ II lisas, sest see võimaldab ettevõtjatel näidata ja pädevatel asutustel tagada, et turul kättesaadavaks tehtud tooted vastavad ligipäasetavusnõuetele, tekitamata samal ajal ebaproportsionaalset koormust.
- (43) Teenuste puhul tuleks teave, mis on vajalik ligipäasetavusnõuetele [...] vastavuse hindamiseks, esitada üldtingimustes või samaväärses dokumendis, **ilma et see piiraks direktiivi 2011/83/EL kohaldamist**.
- (44) CE-märgis, mis näitab toote vastavust käesolevas direktiivis sätestatud ligipäasetavusnõuetele, on nähtavaks tagajärjeks kogu menetlusele, mis hõlmab vastavushindamist selle laiemas tähenduses. Käesoleva direktiiviga peaks järgima CE-märgist käsitlevaid üldpõhimõtteid, mis on sätestatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EÜ) nr 765/2008,²² millega sätestatakse akrediteerimise ja turujärelevalve nõuded seoses toodete turustamisega.
- (45) Määruse (EÜ) nr 765/2008 kohaselt kinnitab tootja CE-märgise paigaldamisega tootele, et toode vastab kõigile kohaldatavatele ligipäasetavusnõuetele ja et ta võtab selle eest endale kogu vastutuse.

---

²² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 9. juuli 2008. aasta määrus (EÜ) nr 765/2008, millega sätestatakse akrediteerimise ja turujärelevalve nõuded seoses toodete turustamisega ja tunnistatakse kehtetuks määrus (EMÜ) nr 339/93 (ELT L 218, 13.8.2008, lk 30).

- (46) Vastavalt otsusele nr 768/2008/EÜ vastutavad liikmesriigid toodete tugeva ja tõhusa turujärelevalve tagamise eest oma territooriumil ning peaksid andma piisavad volitused ja vahendid oma turujärelevalveasutustele.
- (47) Liikmesriigid peaksid kontrollima teenuste vastavust käesolevast direktiivist tulenevatele kohustustele ning jälgima mittevastavusega seotud kaebusi või teateid, tagamaks, et parandusmeetmed on võetud.
- (47a) (uus) Käesoleva direktiivi artikli 18 ühtse rakendamise lihtsustamiseks võib komisjon võtta vajadusel ja sidusrühmadega konsulteerides vastu mittedividualseid suuniseid, mis toetavad teenuste vastavust kontrollivate asutuste vahelist koordineerimist. Komisjon ja liikmesriigid võivad luua algatusi teenuste vastavust kontrollivate asutuste ressursside ja oskusteabe jagamiseks. Komisjon peaks neid algatusi kooskõlastama.**
- (48) Liikmesriigid peaksid tagama, et turujärelevalveasutused kontrollivad kooskõlas V peatükiga ettevõtjate vastavust **IV lisas** osutatud kriteeriumidele. **Liikmesriigid võivad määrata spetsialiseeritud asutuse, mis täidab turujärelevalveasutuste kohustusi vastavalt käesolevale direktiivile. Liikmesriigid võivad otsustada, et sellise spetsialiseeritud asutuse pädevust tuleks piirata käesoleva direktiivi kohaldamisalaga või selle teatavate osadega ning (ilma et see piiraks määrusest (EÜ) nr 765/2008 tulenevaid liikmesriikide kohustusi) et see asutus peaks täitma üksnes määruses (EÜ) nr 765/2008 ettenähtud ülesandeid, mida on vaja, et tagada tulemuslikku turujärelevalvet vastavalt kõnealusele määrusele ja käesolevale direktiivile.**
- (49) **välja jäetud**

- (50) Tuleks kindlaks määrata kaitsemeetmete menetlus, mida **kohaldatakse** juhul, kui liikmesriigid ei jõua ühe liikmesriigi võetud meetmete osas kokkuleppele, ja mis võimaldaks huvitatud isikutel olla kursis meetmetega, mida kavatsetakse võtta seoses toodetega, mis ei vasta käesoleva direktiivi ligipääsetavusnõuetele. See võimaldaks ka turujärelevalveasutustel koostöös asjaomaste ettevõtjatega selliste toodete suhtes varakult meetmeid võtta.
- (51) Kui liikmesriigid ja komisjon nõustuvad liikmesriigi võetud meetme põhjendustega, ei peaks komisjon rohkem sekkuma, välja arvatud juhul, kui mittevastavus on põhjendatav harmoneeritud standardi puudustega.
- (9) Käesolevas direktiivis austatakse põhiõigusi ja järgitakse iseäranis Euroopa Liidu põhiõiguste hartas tunnustatud põhimõtteid. Eelkõige on käesoleva direktiivi eesmärk tagada puuetega inimeste õiguste täielik austamine, et nad saaksid kasu meetmetest, mille eesmärk on tagada nende iseseisvus, sotsiaalne ja tööalane integratsioon ning osalemine ühiskonnaelus, ning edendada Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikli 26 kohaldamist.
- (52) Selleks et tagada käesoleva [...] direktiivi ühetaolised rakendamistingimused, tuleks komisjonile anda rakendamisvolitused **seoses ühtsete tehniliste spetsifikatsioonide kehtestamisega**. Neid volitusi tuleks teostada kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 182/2011²³.

---

²³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. veebruari 2011. aasta määrus (EL) nr 182/2011, millega kehtestatakse eeskirjad ja üldpõhimõtted, mis käsitlevad liikmesriikide läbiviidava kontrolli mehhanisme, mida kohaldatakse komisjoni rakendamisvolituste teostamise suhtes (ELT L 55, 28.2.2011, lk 13).

- (53) Kooskõlas liikmesriikide ja komisjoni 28. septembri 2011. aasta ühise poliitilise deklaratsiooniga selgitavate dokumentide kohta kohustuvad liikmesriigid **tagama** põhjendatud juhtudel, et nende ülevõtmismeetmeid käsitlevale teatele **on lisatud** üks või mitu dokumenti, milles selgitatakse seost direktiivi komponentide ja ülevõtvate siseriiklike õigusaktide vastavate osade vahel. Käesoleva direktiivi puhul leiab seadusandja, et nimetatud dokumentide esitamine on põhjendatud.
- (53c) (uus) Et anda teenuseosutajatele piisavalt aega käesolevas direktiivis sätestatud nõuetega kohanemiseks, tuleb ette näha [viieaastane] üleminekuperiood, mis algab pärast kuupäeva, mil liikmesriigid peavad kohaldama siseriiklike õigusnorme, millega rakendatakse käesolevat direktiivi, ja mille kestel teenuse osutamiseks kasutatavad tooted, mis lasti liidu turule enne nimetatud kuupäeva, ei pea käesoleva direktiivi kohastele ligipäätavusnõuetele vastama, välja arvatud juhul, kui teenuseosutajad on need üleminekuperioodi jooksul asendanud. Arvestades iseteenindusterminalide maksumust ja pikka elutsükli, on asjakohane sätestada, et kui selliseid terminale kasutatakse teenuste osutamisel, võib neid kasutada kuni nende majanduselu lõpuni, eeldusel et neid selle perioodi jooksul ei asendata, kuid mitte kauem kui 20 aastat.**

- (54) Kuna käesoleva direktiivi eesmärki – kõrvaldada vaba liikumise tõkked teatavate ligipääsetavate toodete ja teenuste puhul, **et** aidata kaasa siseturu nõuetekohasele toimimisele – ei suuda liikmesriigid piisavalt saavutada, sest see nõuab nende vastavates õigussüsteemides praegu kehtivate eeskirjade ühtlustamist, vaid seda on parem saavutada liidu tasandil, [...] määratledes ühtse turu toimimise ühised ligipääsetavusnõuded ja eeskirjad, võib liit võtta meetmeid kooskõlas subsidiaarsuse põhimõttega, nagu on sätestatud Euroopa Liidu lepingu artiklis 5. Kõnealuses artiklis sätestatud proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt ei lähe käesolev direktiiv nimetatud eesmärgi saavutamiseks vajalikust kaugemale,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA DIREKTIIVI:

I PEATÜKK ÜLDSÄTTED

Artikkel -1 (uus) *Reguleerimisese*

Käesoleva direktiivi eesmärk on aidata kaasa siseturu nõuetekohasele toimimisele, ühtlustades selleks toodete ja teenuste ligipääsetavusnõudeid käsitlevad liikmesriikide õigus- ja haldusnormid ning kaotades ja vältides tõkkeid, mis tulenevad erinevatest ligipääsetavusnõuetest käesoleva direktiiviga hõlmatud toodete ja teenuste vabale liikumisele vastavalt artiklile 1.

Artikkel 1 *Kohaldamisala*

1. **Käesolevat direktiivi kohaldatakse järgmiste toodete suhtes, mis lastakse liidu turule pärast artikli 27 lõikes 2 nimetatud kuupäeva:**
  - a) **tarbijale** kasutamiseks ettenähtud üldotstarbelised arvuti riistvara- ja operatsioonisüsteemid;
  - c) tarbija lõppseadmed, millel on **interaktiivne** andmetöötlusvõimsus ja **mida kasutatakse eeldatavasti peamiselt elektrooniliste sideteenuste osutamisel**;
  - d) tarbija lõppseadmed, millel on **interaktiivne** andmetöötlusvõimsus ja **mida kasutatakse ligipääsuks** audiovisuaalmeedia teenustele;
  - e) **e-lugered ning**

b) järgmised iseteenindusterminalid, mis on ette nähtud vastavalt artikli 1 lõikele 2 käesoleva direktiiviga hõlmatud teenuste osutamiseks:

i) pangaautomaadid;

ia) makseterminalid;

ii) piletiautomaadid;

iii) registreerimisautomaadid, mida kasutatakse reisijateveoteenustel reisijate registreerimiseks;

iv) teavet pakuvad interaktiivsed iseteenindusterminalid, välja arvatud sõidukite, õhusõidukite, laevade või veeremi integreeritud osadena paigaldatud masinad;

2. Käesolevat direktiivi kohaldatakse järgmiste tarbijatele osutatavate teenuste suhtes, mida osutatakse pärast artikli 27 lõikes 2 nimetatud kuupäeva, ilma et see piiraks käesoleva direktiivi artikli 27a kohaldamist:

a) elektroonilised sideteenused, välja arvatud teenused, mida kasutatakse masinatevaheliste teenuste osutamiseks;

b) teenused, millega antakse ligipääs audiovisuaalmeedia teenustele [...];

e) e-raamatud ja eriotstarbeline tarkvara;

f) e-kaubandus;

d) tarbijale mõeldud pangandusteenused .

- c) lennu-, bussi-, raudtee- ja veetranspordi reisijateveo teenuste **järgmised** elemendid:
- i) veebisaidid;
  - ia) mobiilsideseadmetel põhinevad teenused, sealhulgas rakendused;
  - iaa) elektroonilised piletid ja elektroonilise piletimüügi teenused;
  - ii) transporditeenuse alase teabe andmine, sealhulgas reaalajas reisiteabe andmine; teabeekraanide puhul piirdub see liidu territooriumil paiknevate interaktiivsete ekraanidega; ning
  - iii) liidu territooriumil paiknevad interaktiivsed iseteenindusterminalid, välja arvatud sõidukite, õhusõidukite, laevade või veeremite integreeritud osadena paigaldatud terminalid,²⁴ mida kasutatakse selliste reisijateveoteenuste mis tahes osa osutamisel.

[...]

2b. (uus) Käesolev direktiiv ei piira direktiivi 2002/21/EÜ kohaldamist.²⁵

6. (uus) Seoses veebisaitidega ei kohaldata käesolevat direktiivi järgmise sisu suhtes:

- i) eelsalvestatud ajas muutuvad meediumid, mis on avaldatud enne [direktiivi jõustumiskuupäev];
- ii) internetipõhised kaardid ja kaarditeenused;
- iii) kolmandate isikute pakutav sisu, mida asjaomane teenuseosutaja ei ole rahastanud ega arendanud ning mis ei ole teenuseosutaja kontrolli all.

3. välja jäetud

---

²⁴ Teksti muudetud järjepidevuse huvides.

²⁵ Pärast Euroopa elektroonilise side seadustiku (eCode) vastuvõtmist asendatakse viitega sellele seadustikule.

4. (uus) Käesolev direktiiv ei piira autoriõigust ja sellega kaasnevaid õigusi käsitlevate liidu ja liikmesriikide õigusaktide kohaldamist, sealhulgas direktiiv 2001/29/EÜ, [Marrakechi direktiiv (2016/0278 (COD)) ja Marrakechi määrus (2016/0279 (COD))],²⁶ rentimis- ja laenutamiseõigust käsitlev direktiiv 2006/115/EÜ, tarkvara direktiiv 2009/24/EÜ.
5. (uus) Käesolev direktiiv ei piira järgmiste liidu õigusaktide kohaldamist, sealhulgas ligipääsetavust käsitlevate sätete kohaldamist:
- määrus (EÜ) nr 1371/2007²⁷;
  - määrus (EL) nr 1300/2014²⁸;
  - määrus (EL) nr 454/2011²⁹;
  - määrus (EL) nr 181/2011³⁰;
  - määrus (EL) nr 1177/2010³¹;
  - määrus (EL) nr 1107/2006³² ja
  - määrus (EL) nr 261/2004³³.

---

²⁶ Marrakechi õigusaktid on kavas lisada, kui need võetakse vastu enne Euroopa ligipääsetavuse akti vastuvõtmist. Vastasel juhul võib märkida, et kuna lisatud on sõna „sealhulgas“, ei ole nimekiri ammendav.

²⁷ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/et/TXT/?uri=CELEX:32007R1371>

²⁸ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX:32014R1300>

²⁹ http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2011.123.01.0011.01.EST

³⁰ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=celex:32011R0181>

³¹ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/et/TXT/?uri=CELEX:32010R1177>

³² <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX:32006R1107>

³³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. veebruari 2004. aasta määrus (EÜ) nr 261/2004, millega kehtestatakse ühiseeskirjad reisijatele lennureisist mahajätmise korral ning lendude tühistamise või pikaajalise hilinemise eest antava hüvitise ja abi kohta ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EMÜ) nr 295/91 (ELT L 46, 17.2.2004, lk 1).

Käesolevas direktiivis kasutatakse järgmisi mõisteid:

- (1) **välja jäetud**³⁵
- (2) **välja jäetud**
- (2a) **„kohaldatavad ligipääsetavusnõuded“ – artiklis 3 osutatud ligipääsetavusnõuded selles ulatuses, kui neid kohaldatakse asjaomase ettevõtja suhtes vastavalt artikli 12 lõigetele 1 ja 2;**
- (3) **välja jäetud**
- (4) „puuetega inimesed“ – **isikud**, kellel on pikaajaline füüsiline, vaimne, intellektuaalne või meeleline kahjustus, mis koostoimel mitmesuguste takistustega võib tõkestada nende täielikku ja tõhusat osalemist ühiskonnaelus teistega võrdsetel alustel;
- (5) „toode“ – valmistamisprotsessi teel saadud aine, valmistis või kaup, mis ei ole toiduaine, loomasööt, elusloom või -taim ega inimeselt, taimedelt või loomadelt pärit toode, mis on vahetult seotud nende tulevase paljunemisega;
- (8) „turul kättesaadavaks tegemine“ – toote tasu eest või tasuta tarnimine liidu turule kaubandustegevuse käigus kas turustamiseks, tarbimiseks või kasutamiseks;
- (9) „turule laskmine“ – toote esmakordne liidu turul kättesaadavaks tegemine;

---

³⁴ Esitatud järgmises järjekorras: üldmõisted, tooted üldiselt, teenused üldiselt, üldised toodete ja teenustega seotud määratlused, üksiktooted ja -teenused, vt artiklit 1

³⁵ Terminit „ligipääsetavad tooted ja teenused“ ei kasutata teksti regulatiivosas.

- (20) „kõrvaldamine“ – meede, mille eesmärk on takistada tarneahelas oleva toote turul kättesaadavaks tegemist;
- (10) „tootja“ – füüsiline või juriidiline isik, kes valmistab toote või kes laseb sellise toote projekteerida või valmistada ja kes turustab seda toodet oma nime või kaubamärgi all;
- (11) „volitatud esindaja“ – liidus asuv füüsiline või juriidiline isik, kes on saanud tootjalt kirjaliku volituse tegutseda tema nimel seoses kindlaksmääratud ülesannetega;
- (12) „importija“ – liidus asuv füüsiline või juriidiline isik, kes laseb liidu turule kolmandast riigist pärit toote;
- (13) „turustaja“ – füüsiline või juriidiline isik tarneahelas, välja arvatud tootja või importija, kes teeb toote turul kättesaadavaks;
- (5a) (uus) „teenus“ – teenus direktiivi 2006/123/EÜ artikli 4 lõike 1 tähenduses;³⁶**
- (5b) (uus) „teenuseosutaja“ – füüsiline või juriidiline isik, kes pakub või osutab liidu turule suunatud teenust. E-raamatute kontekstis võib teenuseosutaja mõiste hõlmata kirjastajaid ja teisi e-raamatuid levitavaid ettevõtjaid;**
- (14) „ettevõtja“ – tootja, volitatud esindaja, importija, turustaja **või** teenuseosutaja;

---

³⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. detsembri 2006. aasta direktiiv 2006/123/EÜ teenuste kohta siseturul (ELT L 376, 27.12.2006, lk 36).

- (15) „tarbija“ – füüsiline isik, kes ostab asjaomase toote või tarbib asjaomast teenust eesmärgil, mis ei ole seotud tema kaubandus-, ettevõtlus-, käsitööndus- ega kutsetegevusega;
- (15a) (uus) „väikesed ja keskmise suurusega ettevõtjad (VKEd)“ – ettevõtjad, millel on vähem kui 250 töötajat ja mille aastakäive ei ületa 50 miljonit eurot ja/või aastabilansi kogumaht ei ületa 43 miljonit eurot, kuid välja arvatud mikroettevõtjad;**
- (16) „mikroettevõtja“ – ettevõtja, kus töötab vähem kui 10 inimest ja mille aastakäive ja/või aastane bilansimaht ei ületa 2 miljonit eurot;
- (17) „harmoneeritud standard“ – harmoneeritud standard määruse (EL) nr 1025/2012 artikli 2 punkti 1 alapunktis c määratletud tähenduses;
- (18) „ühtne tehniline spetsifikatsioon“ – tehniline spetsifikatsioon, nagu on määratletud määruse (EL) nr 1025/2012 artikli 2 punktis 4, mis võimaldab täita toote või teenuse suhtes kohaldatavaid ligipääsetavusnõudeid;
- (19) **välja jäetud**
- (23b) (uus) „tarbijale kasutamiseks ettenähtud üldotstarbelised arvuti riistvarasüsteemid“ – riistvara kombinatsioon, mis moodustab arvuti ja mida iseloomustab mitmeotstarbeline olemus ja nende võime täita asjakohase tarkvara abil tarbijate poolt kõige sagedamini soovitavaid arvutitoiminguid; kõnealused süsteemid on ettenähtud tarbijatele kasutamiseks; nende hulka kuuluvad personaalarvutid, eelkõige lauaarvutid, sülearvutid, nutitelefonid ja tahvelarvutid;**

- (23) (uus)** „operatsioonisüsteem“ – tarkvara, mis muu hulgas käsitleb välisseadmete riistvara, planeerib ülesandeid, säilitab andmeid ning on kasutaja jaoks vaikeliideseks, kui ükski rakendusliides ei ole kasutusel, sealhulgas graafiline kasutajaliides, hoolimata sellest, kas selline tarkvara on tarbijale kasutamiseks ettenähtud üldotstarbelise arvuti riistvara lahutamatu osa või eraldiseisev tarkvara, mis on ette nähtud kasutamiseks tarbijale kasutamiseks ettenähtud üldotstarbelise arvuti riistvaral; see ei hõlma siiski operatsioonisüsteemi laadijat, põhilist sisendi- ja väljundisüsteemi või muud püsivara, mis on vajalik alglaadimisel või operatsioonisüsteemi paigaldamisel;
- (23a) (uus)** „tarbija lõppseadmed“ – toode, mille tarbija ühendab võrgu lõpp-punkti ning mida saab kasutada käesoleva direktiiviga hõlmatud teenustele ligipääsuks või nende osutamiseks;
- (24) (uus)** „interaktiivne andmetöötlusvõimsus“ – funktsionaalsus, mis toetab inimese ja seadme suhtlust ning võimaldab töödelda ja edastada andmeid, heli ja/või videot;
- (7)** „elektroonilised sideteenused“ – teenused Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2002/21/EÜ³⁷ artikli 2 punkti c tähenduses;
- (7a-1) (uus)** „hädaolukorra side“ – inimestevaheliste sideteenuste kaudu toimuv side lõppkasutaja ja häirekeskuse vahel, mille eesmärk on taotleda ja saada hädaabi hädaabiteenistustelt³⁸;
- (7a-2) (uus)** „häirekeskus“ – füüsiline koht, kus ametiasutuse või liikmesriigi poolt tunnustatud eraorganisatsiooni vastutusel hädaolukorra side esimesena vastu võetakse³⁹;

---

³⁷ Pärast Euroopa elektroonilise side seadustiku (eCode) vastuvõtmist asendatakse viitega sellele seadustikule.

³⁸ Eesistujariik soovib selle asendada viitega eCode'ile, kui see võetakse vastu enne Euroopa ligipääsetavusakti vastuvõtmist.

³⁹ Eesistujariik soovib selle asendada viitega eCode'ile, kui see võetakse vastu enne Euroopa ligipääsetavusakti vastuvõtmist.

- (7a-3) (uus)** „hädaabiteenistus“ – teenistus, mida liikmesriik sellisena tunnustab ning mis annab kooskõlas riigisiseste õigusaktidega viivitamatut ja kiiret abi olukordades, kus on eelkõige vahetu oht inimeste elule või tervisele, rahvatervisele või avalikule ohutusele, era- või riigivarale või keskkonnale⁴⁰;
- (7a-4) (uus)** „reaalajas tekst“ – kakspunkt- või multipunkt-ühendusel põhinev tekstivestlus, kus sisestatava teksti tähemärgid edastatakse järjekorras, nii et kasutaja tajub kommunikatsiooni pidevana;
- (6) „audiovisuaalmeedia teenused“ – teenused, mis on määratletud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2010/13/EL artikli 1 punkti 1 alapunktis a;⁴¹
- (6a) (uus)** [„teenused, millega antakse ligipääs audiovisuaalmeedia teenustele“ – direktiivi 2010/13/EL artiklis 7 osutatud elektrooniliste sidevõrkude edastatavad teenused, mida kasutatakse audiovisuaalmeedia teenuste kindlakstegemiseks, nende kohta teabe saamiseks, nende valimiseks ja vaatamiseks, ja mis tahes seonduvad meetmed, mille eesmärk on muuta need teenused ligipääsetavaks. Kõnealused teenused võivad hõlmata veebisaite, internetipõhiseid rakendusi, digiboksipõhiseid rakendusi, allalaaditavaid rakendusi, mobiilsideseadmetel põhinevaid teenuseid, sealhulgas mobiilirakendusi ja nendega seotud multimeediamängijaid ning ühendatud televisiooniteenuseid. Samuti hõlmavad need elektroonilisi saatekavasid. Kõnealused teenused on osa audiovisuaalmeedia teenustest, mille ligipääsetavust ei reguleerita direktiiviga 201X/XXX, millega muudetakse direktiivi 2010/13/EÜ. Need ei hõlma audiovisuaalmeedia teenuseid, mille ligipääsetavust reguleeritakse direktiiviga 2010/13/EL]⁴²;

---

⁴⁰ Eesistujariik soovib selle asendada viitega eCode'ile, kui see võetakse vastu enne Euroopa ligipääsetavusakti vastuvõtmist.

⁴¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 10. märtsi 2010. aasta direktiiv 2010/13/EL audiovisuaalmeedia teenuste osutamist käsitlevate liikmesriikide teatavate õigus- ja haldusnormide koordineerimise kohta (ELT L 95, 15.4.2010, lk 1).

⁴² Viited tuleb hiljem üle kontrollida.

- (6b) (uus)** „tarbija lõppseadmed, millel on interaktiivne andmetöötlusvõimsus ja mida kasutatakse ligipääsuks audiovisuaalmeedia teenustele“ – mis tahes seadmed, mille peamine eesmärk on anda ligipääs teenustele direktiivi 2010/13/EL artikli 1 punkti 1 alapunkti a tähenduses, kõnealuse direktiivi artikli 1 punkti 1 alapunktis e määratletud teleülekannetele, artikli 1 punkti 1 alapunktis g määratletud tellitavatele audiovisuaalmeedia teenustele ja alapunktis h määratletud audiovisuaalsele ärilisele teadaandele;
- (25) (uus)** „e-raamatud ja eriotstarbeline tarkvara“ – raamatu digitaalse faili edastamise teenus, mis võimaldab ligipääsu raamatu elektroonilisele versioonile, selles navigeerimist, selle lugemist ja kasutamist, ning eriotstarbeline tarkvara, sealhulgas mobiilirakendused, mida kasutatakse samadel eesmärkidel. See ei hõlma tarkvara, mis on hõlmatud punktiga 25a (uus);
- (25a) (uus)** „e-luger“ – eriotstarbeline seade, sealhulgas nii riist- kui tarkvara, mida kasutatakse raamatute elektroonilistele failidele ligipääsu saamiseks, nendes navigeerimiseks, nende lugemiseks ja kasutamiseks;
- (21)** „e-kaubandusteenus“ – vahemaa tagant osutatav teenus, mida osutatakse veebisaitide ja mobiilirakenduste kaudu elektroonilisel teel tarbija isikliku taotluse põhjal eesmärgiga sõlmida tarbijaleping;
- (20a)(uus)** „tarbijale mõeldud pangandusteenused“ – tarbijatele järgmiste pangandus- ja finantsteenuste osutamine, sealhulgas veebisaitide ja mobiilirakenduste kaudu: krediidilepingud, mis on hõlmatud tarbijakrediidi direktiivi (2008/48/EÜ) või hüpoteekkrediidi direktiiviga (2014/17/EL); finantsinstrumentide turgude direktiivi (2014/65/EÜ) I lisa A jao punktides 1–5 ning B jao punktides 1, 2, 4 ja 5 määratletud teenused; makseteenused, mis on määratletud makseteenuste direktiivi (2015/2366/EL) artikli 4 punktis 3; ning maksekonto direktiivis (2014/92/EL) määratletud maksekontoga seotud teenused ja direktiivis 2009/110/EÜ määratletud e-raha;

- (20b) (uus)** „makseterminal“ – seade, mille peamine eesmärk on lubada kasutada maksete tegemisel makseteenuste direktiivi (EL) 2015/2366 artikli 4 lõikes 14 määratletud makseinstrumente füüsilises müügikohas, kuid mitte virtuaalses keskkonnas;
- (7a) (uus)** „lennutranspordi reisijateveo teenused“ – määruse (EÜ) nr 1107/2006 artikli 2 punktis I määratletud reisijatele mõeldud kommertslennuteenused, mida osutatakse liikmesriigi territooriumil asuvast lennujaamast väljumisel, selle läbimisel või sinna saabumisel. See hõlmab kolmandas riigis asuvast lennujaamast väljuvaid lendusid liikmesriigi territooriumil asuvasse lennujaama, kui teenuseid osutavad ELi lennuettevõtjad;
- (7b) (uus)** „bussitranspordi reisijateveo teenused“ – teenused, mis on hõlmatud määruse (EL) nr 181/2011 artikli 2 lõikega 1;
- (7c) (uus)** „raudtee reisijateveo teenused“ – kõik määruse (EÜ) nr 1371/2007 artikli 2 lõikes 1 määratletud raudtee reisijateveo teenused, välja arvatud artikli 2 lõikes 2 määratletud teenused. Need ei hõlma linna- ja linnalähiliine, mis on määratletud direktiivi 2012/34 artikli 3 punktis 6, ega piirkondlikke liine, mis on määratletud kõnealuse direktiivi 2012/34 artikli 3 punktis 7;
- (7d) (uus)** „veetranspordi reisijateveo teenused“ – reisijateveo teenused, mis on hõlmatud määruse (EÜ) nr 1177/2010 artikli 2 lõikega 1. Need ei hõlma kõnealuse määruse artikli 2 lõikega 2 hõlmatud teenuseid;
- (27) (uus)** „elektroonilised piletid“ – mis tahes süsteem, mille puhul ühe- või mitmekordse sõidupileti, sõiduabonemendi või sõidukrediidi vormis reisimise õigus on salvestatud elektrooniliselt füüsilisele transpordikaardile või muule seadmele, mitte ei ole trükitud paberkandjal olevale piletile;

(28) (uus) „elektroonilise piletimüügi teenused“ – mis tahes süsteem, mille puhul reisijate transpordipiletid ostetakse muu hulgas veebipõhiselt, kasutades interaktiivse andmetöötlusvõimsusega seadet, ning tarnitakse ostjale elektrooniliselt nii, et neid saab trükkida paberkandjale või kuvada sõidu ajal, kasutades interaktiivse andmetöötlusvõimsusega mobiilsideseadet.

II PEATÜKK LIGIPÄÄSETAVUSNÕUDED JA VABA LIIKUMINE

Artikkel 3

Ligipääsetavusnõuded

1. Liikmesriigid tagavad, et **ettevõtjad lasevad turule ainult** artikli 1 lõikes 1 osutatud tooteid **ja osutavad ainult** [...] artikli [...] **1 lõikes 2** nimetatud teenuseid, mis vastavad I lisa sätestatud ligipääsetavusnõuetele kooskõlas käesoleva artikli lõigetega **2, 3 ja 4, piiramata käesoleva direktiivi artikli 12 kohaldamist.**

2. **Kõik artikli 1 lõikes 1 loetletud tooted peavad vastama kohaldatavatele nõuetele, mis on sätestatud I lisa I jaos.**

Kõik artikli 1 lõikes 1 osutatud tooted, välja arvatud punktis b osutatud iseteenindusterminalid, peavad vastama I lisa II jaos sätestatud nõuetele.

3. **Ilma et see piiraks käesoleva lõike teise lõigu kohaldamist, peavad kõik artikli 1 lõikes 2 loetletud teenused vastama nõuetele, mis on sätestatud I lisa III ja IV jaos.**

Artikli 1 lõike 2 punktis c osutatud lennu-, bussi-, raudtee- ja veetranspordi reisijateveo teenuste elemendid peavad vastama ainult I lisa III jaos sätestatud nõuetele.

[...]

4. **Artikli 1 lõike 2 kohaseid teenuseid osutavad mikroettevõtjad on vabastatud käesoleva artikli lõikes 3 osutatud nõuete järgimisest ja kõigist kohustustest, mis on seotud kõnealuste nõuete järgimisega.**
- 5-10. **välja jäetud**
11. (uus) **Liikmesriigid võivad ettevõtjaid teavitada I lisa sätestatud ligipääsetavusnõuete täitmise või nende kohaldamise eeldatavate tulemuste näidetest, mis on esitatud Ia lisa.**

Artikkel 3a (uus)

Reisijateveo valdkonnas kehtivad liidu õigusaktid

1. **Vastavust kehtivate liidu õigusaktidega transpordi valdkonnas seoses ligipääsetava teabe ja ligipääsetavust käsitleva teabe andmisega loetakse vastavuseks käesoleva direktiivi asjaomastele nõuetele. Kõnealused kehtivad liidu õigusaktid sisaldavad määrust (EÜ) 1371/2007, määrust (EL) 1300/2014, määrust (EL) 181/2011, määrust (EL) 1177/2010, määrust (EÜ) 261/2004 ja määrust (EÜ) 1107/2006. Kui käesoleva direktiivi kohaldamisalas nähakse ette lisanõudeid, siis kehtivad need täies ulatuses.**

2. **Kui raudteeveo-ettevõtjad järgivad oma ametliku veebisaidiga seotud ligipääsetavusnõudeid, nagu on sätestatud määruses (EL) 454/2011, siis käsitatakse seda vastavusena käesoleva direktiivi asjaomastele sätetele. Tarbijate kasutatavad raudteeveoteenuse osutajate teised veebisaidid peavad olema vastavuses käesoleva direktiiviga.**
3. **Käesolevas direktiivis sätestatud nõudeid kohaldatakse ka siis, kui liidu õigusnormis on sõnaselgelt käesolevale direktiivile viidatud.**

Artikkel 4

Vaba liikumine

Liikmesriigid kohustuvad mitte tõkestama käesolevale direktiivile vastavate toodete turul kättesaadavaks tegemist **või teenuste osutamist oma territooriumil** põhjustel, mis on seotud ligipääsetavusnõuetega. [...]

III PEATÜKK⁴³

TOODETEGA TEGELEVATE ETTEVÕTJATE KOHUSTUSED

Artikkel 5

Tootjate kohustused

1. Tootjad tagavad oma toodete turulelaskmisel, et need on kavandatud ja toodetud **kooskõlas käesoleva direktiivi kohaselt sätestatud** kohaldatavate ligipääsetavusnõuetega.
2. Tootjad koostavad tehnilise dokumentatsiooni vastavalt II lisale ja teevad või lasevad teha kõnealuses lisas osutatud vastavushindamise.

---

⁴³ Käesolev peatükk on jaotatud kolmeks osaks, et näidata selgelt, millistes artiklites käsitletakse tooteid (5–10), millistes teenuseid (11) ja millistes neid mõlemaid (12).

Kui nimetatud menetlusega on tõendatud toote vastavus asjakohastele ligipääsetavusnõuetele, koostavad tootjad ELi vastavusdeklaratsiooni ning kinnitavad tootele CE-märgise.

2a. (uus) Tootjad säilitavad tehnilist dokumentatsiooni ja EÜ vastavusdeklaratsiooni viie aasta jooksul pärast toote turule laskmist.

3. Tootjad tagavad menetlused seeriatoodangu vastavuse säilimiseks. Arvesse võetakse muudatusi toote disainis või omadustes ja muudatusi neis harmoneeritud standardites või tehnilistes spetsifikatsioonides, mille põhjal toote vastavust kinnitatakse.
4. [...]
5. Tootjad tagavad, et nende tooted kannavad tüübi-, partii- või seerianumbrit või muud märget, mis võimaldaks neid tuvastada, või kui toote suurus või iseloom seda ei võimalda, siis tagavad tootjad, et nõutud teave on pakendil või tootega kaasasolevas dokumendis.
6. Tootjad märgivad oma nime, registreeritud kaubanime või registreeritud kaubamärgi ja kontaktaadressi kas tootele või, kui see ei ole võimalik, pakendile või tootega kaasasolevasse dokumenti. Aadress peab osutama ühele kohale, kus tootjaga ühendust saab võtta. **Kontaktandmed esitatakse keeles, mis on lõppkasutajate ja turujärelevalveasutuste jaoks kergesti arusaadav.**
7. Tootjad tagavad, et tootega on kaasas juhised ja ohutusteave asjaomase liikmesriigi määratud keeles, mis on tarbijate ja **teiste lõppkasutajate jaoks kergesti arusaadav. Sellised juhised ja teave ning igasugune märgistus on selged, arusaadavad ja mõistetavad.**

8. Tootjad, kes arvavad või kellel on põhjust uskuda, et toode, mille nad on turule lasknud, ei vasta käesolevale direktiivile, võtavad viivitamatult vajalikud parandusmeetmed toote vastavusse viimiseks **või vajaduse korral** kõrvaldavad selle turult[...]. Lisaks, kui toode [...] **ei ole kohaldatavate** ligipäasetavusnõuetega vastavuses, teavitavad tootjad sellest viivitamata nende liikmesriikide pädevaid asutusi, kus nad toote turule lasid, esitades eelkõige üksikasjad mittevastavuse ja mis tahes võetud parandusmeetmete kohta.

9. Tootjad esitavad pädeva riikliku asutuse põhjendatud nõudmisel talle toote vastavust nõuetele tõendava kogu teabe ja dokumentatsiooni keeles, mis on kõnealusele asutusele kergesti arusaadav. Nad teevad nimetatud asutusega viimase nõudmisel koostööd mis tahes **vajaliku** meetme osas, mis on võetud, et kõrvaldada nende poolt turule lastud toodete **mittevastavus kohaldatavatele ligipäasetavusnõuetele**, [...] **eelkõige selleks, et viia tooted kohaldatavate ligipäasetavusnõuetega vastavusse [...].**

Artikkel 6

Volitatud esindajad

1. Tootja võib kirjaliku volituse alusel määrata volitatud esindaja. Artikli 5 lõikes 1 sätestatud kohustused ja tehnilise dokumentatsiooni koostamine ei kuulu volitatud esindaja ülesannete hulka.

2. Volitatud esindaja täidab ülesandeid tootjalt saadud volituste piires. Volitus võimaldab volitatud esindajal teha vähemalt järgmist:

aa) (uus) hoida EÜ vastavusdeklaratsiooni ja tehnilist dokumentatsiooni riikliku järelevalveasutuse jaoks kättesaadavana viis aastat;

- a) esitada pädeva riikliku asutuse põhjendatud nõudmisel talle toote vastavust tõendav kogu teave ja dokumentatsioon;
- b) teha pädevate riiklike ametiasutustega viimaste nõudmisel koostööd mis tahes **vajaliku** meetme osas, mis on võetud, et kõrvaldada nende volitustega hõlmatud toodete **mittevastavus kohaldatavatele ligipääsetavusnõuetele** [...].

Artikkel 7

Importijate kohustused

1. Importijad lasevad turule üksnes nõuetele vastavaid tooteid.
2. Enne toote turule laskmist tagavad importijad, et tootja on teostanud II lisas sätestatud vastavushindamise. Nad tagavad, et tootja on koostanud kõnealuse lisaga nõutava tehnilise dokumentatsiooni, et toode kannab CE-märgist, et sellega on kaasas nõutud dokumendid ning et tootja on täitnud artikli 5 lõigetes 5 ja 6 sätestatud nõuded.
3. Kui importija arvab või tal on põhjust uskuda, et toode ei vasta [...] **kohaldatavatele** ligipääsetavusnõuetele, ei lase ta toodet turule enne, kui see on nõuetega vastavusse viidud. Lisaks, kui toode **ei vasta kohaldatavatele ligipääsetavusnõuetele**, peab importija sellest teavitama tootjat ja turujärelevalveasutusi.

4. Importijad märgivad oma nime, registreeritud kaubanime või registreeritud kaubamärgi ja kontaktaadressi kas tootele või, kui see ei ole võimalik, pakendile või tootega kaasasolevasse dokumenti. **Kontaktandmed esitatakse keeles, mis on lõppkasutajate ja turujärelevalveasutuste jaoks kergesti arusaadav.**
5. Importijad tagavad, et tootega on kaasas juhised ja **ohutusteave** asjaomase liikmesriigi määratud keeles, mis on tarbijate ja teiste lõppkasutajate jaoks kergesti arusaadav.
6. Importijad tagavad, et sel ajal, kui toode on nende vastutusel, ei ohusta selle ladustamine või transportimine selle vastavust **käesoleva direktiivi kohaselt sätestatud kohaldatavatele** ligipääsetavusnõuetele.
7. [...]
- 7a. (uus) Importijad hoiavad viis aastat turujärelevalveasutustele kättesaadaval ELi vastavusdeklaratsiooni koopiat ning tagavad, et tehniline dokumentatsioon on viimaste nõudmisel neile kättesaadav.**
8. Importijad, kes arvavad või kellel on põhjust uskuda, et toode, mille nad on turule lasknud, ei vasta **käesolevale direktiivile** [...], võtavad viivitamatult vajalikud parandusmeetmed toote vastavusse viimiseks **või** [...] kõrvaldavad selle turult [...]. Lisaks, kui toode [...] **ei vasta kohaldatavatele ligipääsetavusnõuetele**, teavitavad importijad sellest viivitamata nende liikmesriikide pädevaid asutusi, kus nad toote turule lasid, esitades eelkõige üksikasjad **mittevastavuse** ja mis tahes võetud parandusmeetmete kohta.

9. Importijad esitavad pädeva riikliku asutuse põhjendatud nõudmise korral talle toote vastavust tõendava kogu teabe ja dokumentatsiooni keeles, mis on kõnealusele asutusele kergesti arusaadav. Nad teevad nimetatud asutusega viimase nõudmisel koostööd mis tahes **vajaliku** meetme osas, mis on võetud, et kõrvaldada **mittevastavus kohaldatavatele ligipääsetavusnõuetele**, mida põhjustavad nende poolt turule lastud tooted.

Artikkel 8

Turustajate kohustused

1. Toodet turul kättesaadavaks tehes peavad turustajad hoolikalt järgima käesoleva direktiivi nõudeid.
2. Enne toote turul kättesaadavaks tegemist kontrollivad turustajad, et toode kannab CE-märgist, et sellel on kaasas nõutud dokumendid, juhised ja ohutusteave keeles, millest saavad kergesti aru selle liikmesriigi tarbijad ja teised lõppkasutajad, mille turul toode kättesaavaks tehakse, ning et tootja ja importija on täitnud artikli 5 lõigetes 5 ja 6 ning artikli 7 lõikes 4 sätestatud nõuded.
3. Kui turustaja arvab või tal on põhjust uskuda, et toode ei ole [...] **käesoleva direktiiviga** kooskõlas, siis ei tee ta toodet turul enne kättesaadavaks, kui see on nõuetega vastavusse viidud. Lisaks teavitab turustaja tootjat ja turujärelevalveasutusi, kui toode [...] **ei vasta kohaldatavatele ligipääsetavusnõuetele**.
4. Turustajad tagavad, et sel ajal, kui toode on nende vastutusel, ei ohusta selle ladustamine või transportimine selle vastavust [...] **kohaldavatele ligipääsetavusnõuetele**.

5. Turustajad, kes arvavad või kellel on põhjust uskuda, et toode, mille nad on turul kättesaadavaks teinud, ei vasta käesolevale direktiivile, tagavad, et võetakse vajalikud parandusmeetmed toote nõuetega vastavusse viimiseks, **või vajaduse korral** kõrvaldavad selle turult [...]. Lisaks, kui toode **ei ole vastavuses kohaldatavate ligipääsetavusnõuetega**, teavitavad turustajad sellest viivitamata nende liikmesriikide pädevaid asutusi, kus nad toote turule lasid, esitades eelkõige üksikasjad mittevastavuse ja mis tahes võetud parandusmeetmete kohta.

6. Turustajad esitavad pädeva riikliku asutuse põhjendatud nõudmisel talle toote vastavust tõendava kogu teabe ja dokumentatsiooni. Nad teevad nimetatud asutusega viimase nõudmisel koostööd mis tahes **vajaliku** meetme osas, mis on võetud, et kõrvaldada **mittevastavus kohaldatavatele ligipääsetavusnõuetele**, mida põhjustavad nende poolt turul kättesaadavaks tehtud tooted.

Artikkel 9

Juhtumid, millal tootjate kohustusi kohaldatakse importijate ja turustajate suhtes

Käesolevas direktiivis käsitatakse tootjana importijat või turustajat, kes laseb toote turule oma nime või kaubamärgi all või kes muudab juba turule lastud toodet viisil, mis võib mõjutada vastavust käesoleva direktiivi nõuetele, ja tema suhtes kohaldatakse tootja kohustusi artikli 5 alusel.

Artikkel 10

Toodetega tegelevate ettevõtjate kindlakstegemine

1. **Artiklites 5–8 osutatud** ettevõtjad esitavad turujärelevalveasutustele nõudmise korral teabe, mille alusel on võimalik teha kindlaks järgmine:

- a) iga ettevõtja, kes on neile tooteid tarninud;
  - b) iga ettevõtja, kellele nemad on tooteid tarninud.
2. **Artiklites 5–8 osutatud** ettevõtjad peavad olema võimelised esitama lõikes 1 osutatud teabe **viie** aasta jooksul alates sellest, kui neile toodet tarniti, ja **viie** aasta jooksul alates sellest, kui nad toodet tarnisid.

III A PEATÜKK

TEENUSEID OSUTAVATE ETTEVÕTJATE KOHUSTUSED

Artikkel 11

Teenuseosutajate kohustused

1. Teenuseosutajad tagavad, et nad kavandavad ja osutavad teenuseid kooskõlas artikliga 3.
2. Teenuseosutajad koostavad vajaliku teabe kooskõlas III lisaga ja selgitavad, kuidas teenused vastavad **kohaldatavatele** ligipääsetavusnõuetele [...]. Teave tehakse üldsusele kättesaadavaks kirjalikult ja suuliselt, sealhulgas vormis, mis on ligipääsetav [...] puuetega inimestele. Teenuseosutajad säilitavad seda teavet kogu teenuse osutamise aja jooksul.

3. **Ilma et see piiraks artikli 27a (uus) kohaldamist**, tagavad teenuseosutajad, et on kehtestatud menetlused [...] selleks, et teenuste [...] osutamine oleks jätkuvalt vastavuses **kohaldatavate** ligipääsetavusnõuetega [...]. Teenuseosutajad võtavad asjakohaselt arvesse muutusi teenuse osutamise tingimustes [...], **kohaldatavates** ligipääsetavusnõuetes [...] ja **harmoneeritud standardites või tehnilistes spetsifikatsioonides, millest lähtuvalt määratakse kindlaks teenuse vastavus ligipääsetavusnõuetele**. Mittevastavuse korral võtavad teenuseosutajad vajalikud parandusmeetmed, et viia teenus [...] **kohaldatavate** ligipääsetavusnõuetega vastavusse.
4. Teenuseosutajad esitavad pädeva asutuse põhjendatud nõudmise korral talle kogu teabe, mida on vaja, et tõendada teenuse vastavust [...] **kohaldatavate** ligipääsetavusnõuetega. Nad teevad nimetatud ametiasutustega viimaste nõudmisel koostööd kõigi meetmete puhul, mis võetakse selleks, et viia teenus vastavusse kõnealuste nõuetega. **Lisaks, kui teenus ei ole vastavuses kohaldatavate ligipääsetavusnõuetega, teavitavad teenuseosutajad sellest viivitamata nende liikmesriikide pädevaid asutusi, kus nad teenust osutavad, esitades eelkõige üksikasjad mittevastavuse ja mis tahes võetud parandusmeetmete kohta.**

III B PEATÜKK
TOODETE VÕI TEENUSTE TÄIELIK MUUTMINE JA ETTEVÕTJATE
EBAPROPORTSIONAALNE KOORMUS

Artikkel 12⁴⁴

Täielik muutmine ja ebaproportsionaalne koormus

1. Artiklis 3 osutatud ligipäätavusnõudeid kohaldatakse niivõrd, kuivõrd need ei mõjuta oluliselt toodet või teenust [...], nii et selle tagajärjel muutuks toote või teenuse põhiolemus.
2. Artiklis 3 osutatud ligipäätavusnõudeid kohaldatakse niivõrd, kuivõrd need ei too kaasa ebaproportsionaalset koormust asjaomastele ettevõtjatele.
5. Ettevõtjad hindavad **ja dokumenteerivad** seda, kas vastavus toodete ja teenuste ligipäätavusnõuetele põhjustab nende toodete või teenuste täielikku muutmist või ebaproportsionaalset koormust. **Liikmesriigid nõuavad ettevõtjatele hindamise tegemist enne, kui ettevõtjad kasutavad konkreetse toote või teenuse puhul lõigetes 1 ja 2 sätestatud erandit.**
4. **Ettevõtjad, kelle ligipäätavusega seotud koormuskompenseeritakse konkreetselt ligipäätavuse tagamiseks mõeldud** rahastamisega muudest ressursidest kui ettevõtja omavahenditest, olgu selleks siis avalik-õiguslikud või eraõiguslikud ressursid, **ei saa väita, et artiklis 3 osutatud ligipäätavusnõuete kohaldamine tooks asjaomastele ettevõtjatele kaasa ebaproportsionaalse koormuse.**

---

⁴⁴ Lõigete numeratsioon on jäetud samaks, kuid nende järjekorda on muudetud.

3. Selleks et hinnata, kas **toote või teenuse** [...] vastavus ühele või mitmele ligipäasetavusnõudele toob kaasa ebaproportsionaalse koormuse, tuleb ettevõtjatel arvesse võtta **IV lisas sätestatud kriteeriumeid**. Ligipäasetavusnõuetega kaasneva ebaproportsionaalse koormuse üldisel hindamisel ja selle dokumenteerimisel peab ettevõtja kasutama asjakohaseid IV lisas ettenähtud kriteeriume.
- 3c. (uus)** Käesoleva artikli lõikele 2 tuginevad teenuseosutajad uuendavad iga teenusekategorია või -liigiga seoses oma ebaproportsionaalse koormuse hinnangut vähemalt iga viie aasta järel või kui osutatavat teenust muudetakse või kui seda nõuab riiklik järelevalveasutus.
6. Kui ettevõtjad on kasutanud konkreetse toote või teenuse puhul lõigetes 1 ja 2 sätestatud erandit, esitavad nad [...]pädeva riikliku asutuse taotluse korral lõikes 5 osutatud hinnangu. Selleks säilitavad nad kogu asjakohase dokumentatsiooni viie aasta jooksul pärast toote viimast kättesaadavaks tegemist liidu turul või viie aasta jooksul pärast teenuse osutamist.

Erandina esimesest lõigust, kui mikroettevõtjad kasutavad konkreetsete toodete puhul lõigetes 1 ja 2 sätestatud erandit, ei pea nad esitama kirjalikke tõendeid lõikes 3 osutatud hindamise kohta, välja arvatud juhul, kui pädev riiklik asutus esitab vastava taotluse. Sellise taotluse korral esitavad nad esimeses lõigus osutatud tähtaja jooksul pädevale asutusele faktid, mille põhjal otsustati, et vastavus ligipäasetavusnõuetele põhjustab teatavate toodete olulist muutmist või ebaproportsionaalset koormust.

7. (uus) Kui lõikes 3 osutatud hindamise tulemusel järeldatakse, et iseteenindusterminale kasutavale teenuseosutajale kujutaks endast ebaproportsionaalselt suurt koormust selle tagamine, et kõik sellised terminalid vastaksid artiklis 3 osutatud nõuetele, siis tuleb samuti hinnata, kas teenuse ligipääsetavust saaks tagada viisil, mis ei ole ebaproportsionaalne, muutes ligipääsetavaks piiratuma arvu iseteenindusterminale.

IV PEATÜKK

TOODETE JA TEENUSTE HARMONEERITUD STANDARDID JA ÜHTSED TEHNILISED SPETSIFIKATSIOONID

Artikkel 13

Vastavuseeldus

1. Tooted ja teenused, mis on vastavuses harmoneeritud standardite või nende osadega, mille viited on avaldatud *Euroopa Liidu Teatajas*, eeldatakse olevat vastavuses artiklis 3 osutatud ligipääsetavusnõuetega, mida nimetatud standardid või nende osad käsitlevad.

Artikkel 14

Ühtsed tehnilised spetsifikatsioonid

1. Kui *Euroopa Liidu Teatajas* ei ole vastavalt määrusele (EL) nr 1025/2012 avaldatud viiteid harmoneeritud standarditele ning teatavate toodete ja teenuste puhul oleks turu ühtlustamise jaoks vaja üksikasjalikumaid ligipääsetavusnõudeid, võib komisjon võtta vastu rakendusaktid, millega kehtestatakse ühtsed tehnilised spetsifikatsioonid ligipääsetavusnõuete jaoks, mis on sätestatud käesoleva direktiivi I lisas. Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas käesoleva direktiivi artikli 24 lõikes 2 osutatud kontrollimenetlusega.

2. Tooted ja teenused või nende osad, mis on vastavuses lõikes 1 osutatud ühtsete tehnilise spetsifikatsioonidega, loetakse vastavaks artiklis 3 osutatud ligipäasetavusnõuetele, mida nimetatud spetsifikatsioonid või nende osad käsitlevad.

IV A PEATÜKK TOODETE VASTAVUS JA CE-MÄRGIS

Artikkel 15

Toodete ELi vastavusdeklaratsioon

1. ELi vastavusdeklaratsioon kinnitab, et artiklis 3 osutatud asjakohased ligipäasetavusnõuded on täidetud. Kui on kasutatud artiklis 12 sätestatud erandit, peab ELi vastavusdeklaratsioonis olema sätestatud, millise ligipäasetavusnõude suhtes on kõnealust erandit kohaldatud.
2. ELi vastavusdeklaratsioon koostatakse otsuse nr 768/2008/EÜ III lisas esitatud näidise järgi. See peab sisaldama käesoleva direktiivi II lisas sätestatud elemente ja seda ajakohastatakse pidevalt. [...] See tõlgitakse keelde või keeltesse, mida nõuab liikmesriik, kus toode turule lastakse või kättesaadavaks tehakse.
3. Kui toote suhtes kohaldatakse rohkem kui ühte liidu õigusakti, mille kohaselt nõutakse ELi vastavusdeklaratsiooni, koostatakse kõigi selliste liidu õigusaktide kohta ühine ELi vastavusdeklaratsioon. Osutatud deklaratsioon peab sisaldama teavet asjaomaste õigusaktide tuvastamiseks ning nende aktide avaldamisviiteid.
4. ELi vastavusdeklaratsiooni koostamisega võtab tootja endale vastutuse toote vastavuse eest **käesolevas direktiivis sätestatud nõuetele**.

Artikkel 16

Toote CE-märgise üldpõhimõtted

CE-märgise suhtes kohaldatakse määruse (EÜ) nr 765/2008 artiklis 30 sätestatud üldpõhimõtteid.

Artikkel 16a (uus)

CE-märgise kinnitamise eeskirjad ja tingimused

- 1. CE-märgis kinnitatakse nähtaval, loetaval ja kustutamatul viisil tootele või selle andmeplaadile. Kui toote laadist tingituna ei ole võimalik või otstarbekas märgist tootele kinnitada, siis kinnitatakse märgis pakendile ja lisatakse tootega kaasas olevatele dokumentidele.**
- 2. CE-märgis kinnitatakse tootele enne selle turule laskmist.**
- 3. Liikmesriigid tuginevad CE-märgise kasutamist reguleeriva korra nõuetekohase kohaldamise tagamiseks olemasolevatele mehhanismidele ja võtavad märgise väärkasutamise korral vajalikud meetmed.**

V PEATÜKK⁴⁵

TOODETE TURUJÄRELEVALVE JA LIIDU KAITSEMENETLUS

Artikkel 17

Toodete turujärelevalve

1. Toodete suhtes kohaldatakse määruse (EÜ) nr 765/2008 artikli 15 lõiget 3, artikleid 16–19, 21, 23–28 ja artikli 29 lõikeid 2 ja 3.
2. **Kui ettevõtja on kasutanud käesoleva direktiivi artiklis 12 sätestatud erandit ja vajaduse korral kontrollivad asjaomased turujärelevalveasutused toodete turujärelevalve tegemisel, et ettevõtja on teinud artiklis 12 osutatud hindamise, vaatavad läbi hindamise ja selle tulemused, sealhulgas IV lisas sätestatud kriteeriumite õige kasutamise, ning kontrollivad vastavust kohaldatavatele ligipäasetavusnõuetele.**
3. Liikmesriigid tagavad, et turujärelevalveasutuste valduses olev teave ettevõtjate vastavuse kohta kohaldatavatele ligipäasetavusnõuetele [...] ja artikliga 12 ette nähtud erandite hindamise kohta on tarbijatele taotluse korral sobivas vormingus kättesaadav, välja arvatud juhul, kui seda teavet ei saa esitada konfidentsiaalsuse tõttu, nagu on ette nähtud määruse (EÜ) nr 765/2008 artikli 19 lõikega 5.

---

⁴⁵ Käesolev peatükk on jaotatud kaheks osaks, et käsitleda eraldi toodete ja teenuste järelevalvet.

Kohaldatavatele ligipääsetavusnõuetele mittevastavate toodetega tegelemise menetlus riigi tasandil

1. Kui ühe liikmesriigi turujärelevalveasutustel [...] on piisavalt põhjust arvata, et käesoleva direktiiviga hõlmatud toode **ei vasta kohaldatavatele ligipääsetavusnõuetele** [...], siis teostavad nad asjaomase toote hindamise, mis hõlmab kõiki käesolevas direktiivis sätestatud **kohaldatavaid ligipääsetavusnõudeid**. Asjaomased ettevõtjad teevad **selleks** turujärelevalveasutustega täielikult koostööd.

Kui nimetatud hindamise tulemusena on turujärelevalveasutused arvamusel, et toode ei vasta käesolevas direktiivis sätestatud nõuetele, siis nõuavad nad viivitamatult, et asjakohane ettevõtja võtaks kõik vajalikud parandusmeetmed, et viia toode nimetatud nõuetega [...] vastavusse nende poolt kehtestatud mõistliku aja jooksul [...], arvestades nõuetele **mittevastavuse** laadi.

Turujärelevalveasutused nõuavad asjaomaselt ettevõtjalt täiendava mõistliku tähtaja jooksul toote turult kõrvaldamist, kuid seda vaid juhul, kui asjaomane ettevõtja ei ole teises lõigus osutatud ajavahemiku jooksul võtnud piisavaid parandusmeetmeid.

Teises **ja kolmandas lõigus** osutatud meetmete suhtes kohaldatakse määruse (EÜ) nr 765/2008 artiklit 21.

2. Kui turujärelevalveasutused on seisukohal, et mittevastavus ei piirdu üksnes nende liikmesriigi territooriumiga, teavitavad nad komisjoni ja teisi liikmesriike hindamistulemustest ja meetmetest, mille võtmist nad on ettevõtjalt nõudnud.

3. Ettevõtja tagab, et kõigi asjaomaste, tema poolt liidu turul kättesaadavaks tehtud toodete suhtes võetakse kõik vajalikud parandusmeetmed.
4. Kui asjaomane ettevõtja ei võta lõike 1 **kolmandas** lõigus osutatud ajavahemiku jooksul piisavaid parandusmeetmeid, võtavad turujärelevalveasutused kõik asjakohased ajutised meetmed, et keelata või piirata toote kättesaadavaks tegemist nende riigisisel turul **või** toode turult kõrvaldada [...]. Turujärelevalveasutused teavitavad viivitamata komisjoni ja teisi liikmesriike kõnealustest meetmetest.
5. Lõikes 4 osutatud teave hõlmab kõiki kättesaadavaid üksikasju, eelkõige mittevastava toote väljaselgitamiseks vajalikku teavet, toote päritolu, väidetava mittevastavuse laadi ja [...] **ligipääsetavusnõudeid, millele toode ei vasta**, võetud siseriiklike meetmete iseloomu ja kestust, samuti asjaomase ettevõtja esitatud seisukohti.
- Turujärelevalveasutused näitavad eelkõige, kas mittevastavus on seotud mõnega järgmistest põhjustest:
- a) toode ei vasta **kohaldatavatele ligipääsetavusnõuetele [...]** või
  - b) puudused artiklis 13 osutatud harmoneeritud standardites **või puudused artiklis 14 osutatud ühtsetes tehnilistes spetsifikatsioonides**, mille alusel vastavust eeldatakse.

6. Liikmesriigid, kes ei ole menetluse algatajad, teavitavad viivitamata komisjoni ja teisi liikmesriike kõigist võetud meetmetest ja muust nende käsutuses olevast täiendavast teabest seoses asjaomase toote mittevastavusega ning kui nad ei ole nõus teatatud siseriikliku meetmega, siis oma vastuväidetest.
7. Kui kolme kuu jooksul alates lõikes 4 osutatud teabe kättesaamisest ei ole teised liikmesriigid ega komisjon esitanud vastuväiteid liikmesriigi ajutise meetme suhtes, loetakse meede põhjendatuks.
8. Liikmesriigid tagavad, et asjaomase toote suhtes võetakse viivitamata kõik vajalikud piiravad meetmed, näiteks kõrvaldatakse toode turult.

Artikkel 20

Liidu kaitsemenetlus

1. Kui artikli 19 lõigetes 3 ja 4 sätestatud menetluse lõppedes esitatakse liikmesriigi võetud meetme kohta vastuväiteid või kui komisjon on seisukohal, et riigisisene meede on vastuolus liidu õigusaktidega, alustab komisjon viivitamata konsultatsioone liikmesriikidega ja asjaomase ettevõtja või asjaomaste ettevõtjatega ning hindab riigisisest meedet. Nimetatud hindamise tulemuste põhjal otsustab komisjon, kas liikmesriigi meede on põhjendatud või mitte.

Komisjon adresseerib oma otsuse kõikidele liikmesriikidele ning edastab selle viivitamata neile ja asjaomasele ettevõtjale või asjaomastele ettevõtjatele.

2. Kui liikmesriigi meede loetakse põhjendatuks, võtavad kõik liikmesriigid vajalikud meetmed, et tagada mittevastava toote kõrvaldamine oma turgudel, ja teavitavad sellest komisjoni. Kui liikmesriigi meedet peetakse põhjendamatuks, tunnistab asjaomane liikmesriik selle kehtetuks.
3. Kui riiklikku meedet peetakse põhjendatuks ja toote mittevastavust põhjendatakse artikli 19 lõike 5 punktis b osutatud puudustega harmoneeritud standardites, kohaldab komisjon määruse (EL) nr 1025/2012 artiklis 11 sätestatud menetlust.
4. (uus) **Kui riiklikku meedet peetakse põhjendatuks ja toote mittevastavust põhjendatakse puudustega artikli 19 lõike 5 punktis b osutatud ühtsetes tehnilistes spetsifikatsioonides, võtab komisjon viivitamata vastu rakendusakti, millega asjaomast ühtset tehnilist spetsifikatsiooni muudetakse või see tunnistatakse kehtetuks. Nimetatud rakendusakt võetakse vastu kooskõlas artikli 24 lõikes 2 osutatud kontrollimenetlusega.**

Artikkel 20A (uus)

Vormiline mittevastavus

1. **Ilma et see piiraks artikli 19 kohaldamist, nõuab liikmesriik asjaomaselt ettevõtjalt nõuete rikkumise lõpetamist pärast seda, kui ta on avastanud ühe järgmisest:**
  - a) **CE-märgis on kinnitatud määruse (EÜ) nr 765/2008 artiklit 30 või käesoleva direktiivi artiklit 16a (uus) rikkudes;**
  - b) **CE-märgist ei ole kinnitatud;**
  - c) **ELi vastavusdeklaratsiooni ei ole koostatud;**
  - d) **ELi vastavusdeklaratsioon ei ole koostatud õigesti;**

- e) tehniline dokumentatsioon ei ole kättesaadav või on puudulik;
- f) artikli 5 lõikes 6 või artikli 7 lõikes 4 osutatud teave on puudu, vale või puudulik;
- g) mõni muu artiklis 5 või artiklis 7 sätestatud haldusnõue ei ole täidetud.

2. Kui lõikes 1 osutatud mittevastavust ei kõrvaldata, siis võtab asjaomane liikmesriik kõik asjakohased meetmed, et piirata või keelata toote turul kättesaadavaks tegemist, või tagab, et toode kõrvaldatakse turult või võetakse sealt tagasi.

V A PEATÜKK TEENUSTE VASTAVUS

Artikkel 18

Teenuste vastavus

1. Liikmesriigid kehtestavad asjakohased menetlused ning rakendavad ja ajakohastavad neid regulaarselt, et:
  - a) kontrollida artikli 1 lõikes 2 loetletud teenuste vastavust käesolevas direktiivis sätestatud nõuetele, **sealhulgas** artiklis 12 sätestatud erandite hindamine, **mille suhtes kohaldatakse *mutatis mutandis* artikli 17 lõiget 2;**
  - b) võtta järelmeetmeid seoses kaebuste ja aruannetega, mis hõlmavad artikli 1 lõikes 2 osutatud teenuste mittevastavust ligipäätavusnõuetele, mis on sätestatud artiklis 3;
  - c) kontrollida, kas ettevõtja on võtnud vajalikud parandusmeetmed.

2. Liikmesriigid määravad lõikes 1 osutatud menetluste rakendamise eest vastutavad **teenuste vastavust kontrollivad** asutused.

Liikmesriigid tagavad, et üldsust teavitatakse esimeses lõigus osutatud asutuste olemasolust, ülesannetest ja nimetustest. Kõnealused asutused teevad selle teabe taotluse korral ligipääsetavas vormingus kättesaadavaks.

VI PEATÜKK LIGIPÄÄSETAVUSNÕUDED TEISTES LIIDU ÕIGUSAKTIDES

Artikkel 21

Ligipääsetavusnõuete kohaldamine teiste liidu õigusaktide puhul

välja jäetud

Artikkel 22

Ebaproportsionaalne koormus

välja jäetud

Artikkel 23

Ühtsed tehnilised spetsifikatsioonid teiste liidu õigusaktide puhul

välja jäetud

VII PEATÜKK
[...] ⁴⁶ LÕPPSÄTTED

Artikkel 24
Komiteemenetus

1. Komisjoni abistab komitee. Kõnealune komitee on komitee määruse (EL) nr 182/2011 tähenduses.
2. Käesolevale lõikele viitamisel kohaldatakse määruse (EL) nr 182/2011 artiklit 5.

Artikkel 25
Täitmise tagamine

1. Liikmesriigid tagavad käesoleva direktiivi täitmise tagamiseks vajalike piisavate ja tõhusate vahendite olemasolu.
2. Lõikes 1 osutatud vahendid on järgmised:
  - a) sätted, mille kohaselt tarbija võib kooskõlas liikmesriigi õigusega pöörduda kohtute või pädevate haldusasutuste poole, et tagada käesoleva direktiivi ülevõtmiseks liikmesriigis vastu võetud sätete täitmine;
  - b) sätted, mille kohaselt avalik-õiguslikud asutused või eraõiguslikud ühingud, organisatsioonid või muud juriidilised isikud, kellel on õigustatud huvi tagada käesoleva direktiivi sätete järgimine, võivad kooskõlas liikmesriigi õigusega **osaleda [...] kohtute või pädevate haldusasutuste menetlustes ning kaebuse esitaja nõusolekul esineda tema nimel või tema toetuseks kohtu- ja/või haldusmenetluses, mis toimub käesolevast direktiivist [...] tulenevate kohustuste täitmise küsimuses.**

---

⁴⁶ Õiguskeeleeksperdi muudatus

Artikkel 26
Sanktsioonid

1. Liikmesriigid sätestavad eeskirjad, mis käsitlevad sanktsioone liikmesriigis käesoleva direktiivi alusel vastu võetud sätete rikkumise eest, ning võtavad kõik vajalikud meetmed, et tagada kõnealuste sätete rakendamine.
2. Kehtestatud karistused peavad olema tõhusad, proportsionaalsed ja hoiatavad. **Nad peavad olema piisavad võrreldes rikkumise olemuse ja asjaoludega.**
3. Liikmesriigid teavitavad komisjoni viivitama kõnealustest eeskirjadest ja meetmetest ja kõikidest nende hilisematest muudatustest.
4. Karistuste puhul võetakse arvesse rikkumise ulatust, sealhulgas nõuetele mittevastavate toodete või teenuste arvu, samuti nendest mõjutatud inimeste hulka.

Artikkel 27
Ülevõtmine⁴⁷

1. Liikmesriigid võtavad vastu ja avaldavad käesoleva direktiivi järgimiseks vajalikud õigus- ja haldusnormid hiljemalt [...*palun lisada kuupäev: kolm aastat pärast käesoleva direktiivi jõustumist*]. Liikmesriigid edastavad **kõnealuste meetmete teksti viivitamata** komisjonile [...].
2. Liikmesriigid kohaldavad neid **meetmeid** alates [...*palun lisada kuupäev: kuus aastat pärast käesoleva direktiivi jõustumist*].

---

⁴⁷ Käesoleva artikli muudatustes järgitakse ühise käsiraamatu standardsõnastust.

3. Kui liikmesriigid need **meetmed** vastu võtavad, lisavad nad nende ametlikul avaldamisel nendesse või nende juurde viite käesolevale direktiivile. Sellise viitamise viisi näevad ette liikmesriigid.
4. Liikmesriigid edastavad komisjonile käesoleva direktiiviga reguleeritavas valdkonnas nende poolt vastuvõetavate põhiliste siseriiklike õigusnormide teksti.
5. **välja jäetud**

Artikkel 27a (uus)

Üleminekumeetmed

1. **Ilma et see piiraks käesoleva artikli lõike 2 kohaldamist, sätestavad liikmesriigid [viie]aastase üleminekuperioodi, mis algab pärast käesoleva direktiivi artikli 27 lõikes 2 osutatud kuupäeva ja mille jooksul võivad teenuseosutajad jätkata oma teenuste osutamist, kasutades tooteid, mida nad enne seda kuupäeva seaduslikult kasutasid sarnaste teenuste osutamiseks. Enne käesoleva direktiivi artikli 27 lõikes 2 osutatud kuupäeva sõlmitud teenuselepingud võivad kehtida edasi endisel kujul kuni tähtaja lõpuni.**
2. **Liikmesriigid sätestavad, et iseteenindusterminalid, mida teenuseosutajad on seaduslikult kasutanud teenuste osutamisel enne käesoleva direktiivi artikli 27 lõikes 2 osutatud kuupäeva, võib kasutada kõnealuse teenuse osutamiseks, eeldusel et neid ei asendata või kuni nende majanduselu lõpuni, kuid mitte kauem kui 20 aastat.**

Artikkel 28

Aruandlus ja läbivaatamine

Hiljemalt [...*palun lisada kuupäev: viis aastat pärast käesoleva direktiivi kohaldamiskuupäeva*] ja seejärel iga viie aasta tagant esitab komisjon Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele aruande käesoleva direktiivi kohaldamise kohta.

1. Aruandes tuleb muu hulgas käsitleda edasiminekut toodete ja teenuste ligipääsetavuses, **takerdumist teatud kindlatesse tehnoloogilistesse lahendustesse, innovatsiooni pidurdavaid takistusi** ning selle mõju ettevõtjatele ja puuetega inimestele [...], pidades silmas ühiskonna, majanduse ja tehnoloogia arengut ning selgitades võimaluse korral välja koormuse vähendamise valdkonnad, eesmärgiga hinnata vajadust käesolev direktiiv läbi vaadata. **Aruandes hinnatakse ka käesoleva direktiivi artikli 12 kohaldamise ning teenuseid osutavatele mikroettevõtjatele erandi kehtestamise mõju siseturu toimimisele.**
2. Liikmesriigid edastavad komisjonile õigel ajal kogu vajaliku teabe, et komisjon saaks koostada aruande.
3. Komisjoni aruandes võetakse arvesse majandusala sidusrühmade ning asjaomaste valitsusväliste organisatsioonide, sealhulgas puuetega inimesi esindavate organisatsioonide seisukohti [...].

Artikkel 29

Käesolev direktiiv jõustub kahekümnendal päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

Artikkel 30

Käesolev direktiiv on adresseeritud liikmesriikidele.

(Koht) [...],

Euroopa Parlamendi nimel
president

Nõukogu nimel
eesistuja

ARTIKLIS 3 OSUTATUD LIGIPÄÄSETAVUSNÕUDED TOODETELE JA TEENUSTELE⁴⁸

I JAGU: ÜLDISED LIGIPÄÄSETAVUSNÕUDED, MIS ON SEOTUD KÕIGI TOODETEGA, MIS ON KÄESOLEVA DIREKTIIVIGA HÕLMATUD ARTIKLI 1 LÕIKE 1 KOHASILT

Tooted peavad olema kavandatud ja toodetud sellisel viisil, et tagada nende maksimaalne eeldatav kasutamine puuetega inimeste poolt, ning neile lisatakse ligipääsetav teave nende toimimise ja ligipääsetavuselementide kohta.

1. Teabe esitamise nõuded

- a) tootel olev teave toote kasutamise kohta (märgistus, kasutusjuhend, hoiatused) peab olema:
  - i) tehtud kättesaadavaks rohkem kui ühe sensoorse kanali kaudu;
  - ii) esitatud mõistetaval viisil⁴⁹;
  - iii) esitatud kasutajatele viisil, mida nad suudavad tajuda;
  - iv) esitatud kasutades piisava suurusega ja sobiva kujuga kirjafonte, võttes arvesse eeldatavaid kasutamistingimusi, ja kasutades piisavat kontrasti ning kohandatavat tähe-, rea- ja lõiguvahet;
- b) juhised toote kasutamiseks, sealhulgas toote ligipääsetavusfunktsioonid, nende aktiveerimine ja nende koostalitlusvõime abistavate lahendustega, mis ei ole esitatud tootel, vaid mis on kättesaadavad toote kasutamise kaudu või muude vahendite abil, nagu veebisait, peavad olema:
  - i) kättesaadavad rohkem kui ühe sensoorse kanali kaudu;
  - ii) esitatud mõistetaval viisil⁵⁰;
  - iii) esitatud kasutajatele viisil, mida nad suudavad tajuda;
  - iv) esitatud kasutades piisava suurusega ja sobiva kujuga kirjafonte, võttes arvesse eeldatavaid kasutustingimusi, ja kasutades piisavat kontrasti ning kohandatavat tähe-, rea- ja lõiguvahet;

⁴⁸ I lisa ja Ia lisa numeratsioon on tehtud järjestikuseks.

⁴⁹ (Märkus, mis jäetakse lõplikust tekstist välja: Nagu on määratletud veebisisu juurdepääsetavussuunistes 2.0, millele viidatakse ka Euroopa standardis EN 301 549 V1.1.2 (2015-04) „Euroopas IKT-toodete ja -teenuste riigihangetele kohaldatavad juurdepääsetavusnõuded.)

⁵⁰ Ibid.

- v) **sisu osas kättesaadavad tekstiformaatides, mida saab kasutada alternatiivsete abiformaatide loomisel, mida esitatakse erineval viisil ja rohkem kui ühe meele kaudu; ning**
- vi) **koos mittetekstilise sisu alternatiivse esitamisega;**
- vii) **koos toote kasutajaliidese kirjeldusega (käsitsemine, käsklused ja tagasiside, sisend ja väljund), mis esitatakse 2. alajao kohaselt;**
- viii) **koos toote funktsionaalsuse kirjeldusega, mis esitatakse funktsioonide abil, mille puhul on arvesse võetud puuetega inimeste vajadusi, 2. alajao kohaselt;**
- ix) **koos tark- ja riistvara kirjeldusega, mille abil toode liidestatakse abivahenditega.**

2. Kasutajaliidese ja funktsionaalsuse kavandamine

Toode, sealhulgas selle kasutajaliides, peab sisaldama omadusi ja funktsioone, mis võimaldavad puuetega isikutele ligipääsu tootele ning tajuda, kasutada, mõista ja juhtida toodet, tagades, et:

- a) **kui toode võimaldab teabevahetust, sealhulgas isikutevahelist sidet, kasutamist, teabe esitamist, juhtimist ja suunamist, tehakse seda rohkem kui ühe meele kaudu, sealhulgas pakkudes alternatiive nägemisele, kuulmisele, kõnele ja kompimiselementidele;**
- b) **kui toode kasutab kõnet, peab see pakkuma alternatiive kommunikatsiooni, kasutamiskontrolli ja suunamise jaoks kasutatavale kõnele ja häälele;**
- c) **kui toode kasutab visuaalseid elemente, on sellel kommunikatsiooni, teavitamise ja juhtimisega seoses olemas paindlikud suurenduse, heleduse ja kontrastsuse seadistamise võimalused ning see peab tagama koostalitlusvõime kasutajaliidese juhtimiseks kasutatavate programmide ja abivahenditega;**
- d) **kui toode kasutab teabe edastamiseks, tegevuse märkimiseks, vastuse nõudmiseks või elementide tuvastamiseks värvi, tuleb pakkuda alternatiive värvi kasutamisele;**
- e) **kui toode kasutab teabe edastamiseks, tegevuse märkimiseks, vastuse nõudmiseks või elementide tuvastamiseks helisignaale, tuleb pakkuda helisignaale alternatiive;**

- f) kui toode kasutab visuaalseid elemente, tuleb pakkuda paindlikke võimalusi nähtavuse selguse parandamiseks;
- g) kui toode kasutab heli, tuleb kasutajale pakkuda võimalust seadistada helitugevust ja kiirust ning kasutada tõhustatud helifunktsioone, sealhulgas ümbritsevatest toodetest tulenevate segavate helisignaali vähendamine ja kuuldu selguse parandamine;
- h) kui toode vajab manuaalset kasutamist ja juhtimist, tuleb võimaldada järjestikjuhtimist ja alternatiivse peenmotoorsele juhtimisele, vältides kasutamisel üheaegse juhtimise vajadust, ning kasutada kompimise teel eristatavaid osasid;
- i) toote puhul ei kasutata töörežiime, mille kasutamiseks on vaja suurt ulatuvust ja jõudu;
- j) toode ei vallanda valgustundlikkushooge;
- k) toode kaitseb kasutaja privaatsust, kui ta kasutab ligipääsetavuselemente;
- l) toode pakub alternatiivi biomeetriliste tunnuste tuvastamisele ja kontrollimisele;
- m) toode tagab funktsionaalsuse järjepidevuse ning võimaldab suhtluseks piisavalt ja paindlikult aega;
- n) toode sisaldab tark- ja riistvara, mille abil toode liidestatakse tugitehnoloogiatega;
- o) toode vastab järgmistele sektoripõhiste nõuetele:
  - i) tarbija lõppseadmed, millel on interaktiivsed andmetöötlusvõimalused ja mida kasutatakse elektrooniliste sideteenuste osutamisel:
    - kui sellistel toodetel on lisaks hääle kasutamisele ka tekstilised võimalused, peavad nad võimaldama reaajas tekstiedastust;
    - kui sellistel toodetel on lisaks tekstilistele ja häälvõimalustele või koos nendega ka videovõimalused, siis nähakse ette tervikvestluse kasutamine, sealhulgas sünkroniseeritud hääle, reaajas tekstiedastus ja video;
    - välditakse abivahendite töö mõjutamist;
  - ii) tarbija lõppseadmed, millel on interaktiivne andmetöötlusvõimsus ja mida kasutatakse ligipääsuks audiovisuaalmeedia teenustele:
    - puuetega inimestele tehakse kättesaadavaks audiovisuaalmeedia teenuste osutaja edastatud ligipääsetavuselemendid kasutaja ligipääsu, valimise, juhtimise, personaliseerimise ja abivahenditesse edastamise kohta.

**II JAGU: LIGIPÄÄSETAVUSNÕUDED, MIS SEONDUVAD ARTIKLI 1 LÕIKEGA 1
HÕLMATUD TOODETEGA, VÄLJA ARVATUD ARTIKLI 1 LÕIKE 1 PUNKTIS B
OSUTATUD ISETEENINDUSTERMINALID**

Lisaks I jaos sätestatule peavad käesoleva jaoga hõlmatud toodete pakendid ja juhendid olema muudetud ligipääsetavaks, et tagada nende maksimaalne eeldatav kasutamine puuetega inimeste poolt. See tähendab, et:

- a) ligipääsetavaks peavad olema muudetud toote pakend, sealhulgas sellel esitatav teave (nt avamise, sulgemise, kasutamise, kõrvaldamise kohta), kaasa arvatud olemasolu korral teave toote ligipääsetavusomaduste kohta;
- b) juhised toote paigaldamise, hooldamise, ladustamise ja kõrvaldamise kohta, mis ei ole esitatud tootel, vaid mis on kättesaadavad muude vahendite abil, nagu veebisait, peavad vastama järgmistele nõuetele:
  - i) kättesaadavad rohkem kui ühe sensoorse kanali kaudu;
  - ii) on esitatud mõistetaval viisil⁵¹;
  - iii) esitatud kasutajatele viisil, mida nad suudavad tajuda;
  - iv) esitatud kasutades piisava suurusega ja sobiva kujuga kirjafonte, võttes arvesse eeldatavaid kasutamistingimusi, ja kasutades piisavat kontrasti ning kohandatavat tähe-, rea- ja lõiguvahet;
  - v) juhiste sisu on tehtud kättesaadavaks tekstiformaatides, mida saab kasutada alternatiivsete abiformaatide loomisel, mida esitatakse erineval viisil ja rohkem kui ühe meele kaudu; ning
  - vi) mittetekstilist sisu sisalduvatele juhistele on lisatud alternatiivsel viisil esitatud sisu.

---

⁵¹ (Märkus, mis jäetakse lõplikust tekstist välja: Nagu on määratletud veebisisu juurdepääsetavussuunistes 2.0, millele viidatakse ka Euroopa standardis EN 301 549 V1.1.2 (2015-04) „Euroopas IKT-toodete ja -teenuste riigihangetele kohaldatavad juurdepääsetavusnõuded.)

III JAGU: ÜLDISED LIGIPÄÄSETAVUSNÕUDED, MIS ON SEOTUD KÕIGI TEENUSTEGA, MIS ON KÄESOLEVA DIREKTIIVIGA HÕLMATUD ARTIKLI 1 LÕIKE 2 KOHASELT

Teenuste osutamisel peab arvesse võtma järgmist, et tagada nende maksimaalne eeldatav kasutamine puuetega inimeste poolt:

- a) tuleb tagada teenuste pakkumisel kasutatavate toodete ligipääsetavus, kooskõlas käesoleva lisa I jao ja vajaduse korral II jaoga;
- b) tuleb anda teavet teenuse toimimise kohta ning kui teenuse osutamisel kasutatakse tooteid, siis ka teenuse seose kohta nende toodetega ja nende toodete ligipääsetavusomaduste kohta ning koostalitlusvõime kohta abivahendite ja teenuste elementidega:
  - i) muutes teabe kättesaadavaks rohkem kui ühe sensoorse kanali kaudu;
  - ii) esitades teavet mõistetaval viisil⁵²;
  - iii) esitades teavet kasutajatele viisil, mida nad suudavad tajuda;
  - iv) muutes teabesisu kättesaadavaks tekstiformaatides, mida saab kasutada muude alternatiivsete abiformaatide loomisel, mida kasutajad esitavad erineval viisil ja rohkem kui ühe meele kaudu;
  - v) kasutades piisava suurusega ja sobiva kujuga kirjafonte, võttes arvesse eeldatavaid kasutustingimusi, ja kasutades piisavat kontrasti ning kohandatavat tähe-, rea- ja lõiguvahet;
  - vi) täiendades mittetekstilist sisu alternatiivsel viisil esitatud sisuga ning;
  - vii) esitades teenuse osutamiseks vajalikku elektroonilist teavet järjepideval ja sobival viisil, tehes selle tajutavaks, kasutatavaks, arusaadavaks ja töökindlaks;
- c) veebisaidid, sealhulgas seonduvad internetipõhised rakendused ja mobiilsideseadmetel põhinevad teenused, sealhulgas mobiilirakendused, peavad olema ligipääsetavad järjepideval ja sobival viisil, tehes need tajutavaks, kasutatavaks, arusaadavaks ja töökindlaks.

---

⁵² (Märkus, mis jäetakse lõplikust tekstist välja: Nagu on määratletud veebisisu juurdepääsetavussuunistes 2.0, millele viidatakse ka Euroopa standardis EN 301 549 V1.1.2 (2015-04) „Euroopas IKT-toodete ja -teenuste riigihangetele kohaldatavad juurdepääsetavusnõuded.)

**IV JAGU: SPETSIIFILISTE TEENUSTEGA SEOTUD TÄIENDAVALD
LIGIPÄÄSETAVUSENÕUDED:**

Teenuste osutamisel kasutatakse puuetega inimeste poolt nende maksimaalse eeldatava kasutamise tagamiseks selliseid funktsioone, tavasid, põhimõtteid ja menetlusi ning teenuse toimimises tehtavaid muudatusi, mis on mõeldud puuetega inimeste vajaduste täitmiseks:

i) elektrooniline side ja hädaolukorra side:

- 1. lisaks häälsidele võimaldatakse reaajas tekstiedastust;**
- 2. võimaldatakse tervikvestlust, kus lisaks häälsidele kasutatakse ka videot;**
- 3. tagatakse häält, teksti (sh reaajas tekstiedastust) ja videot kasutava hädaolukorra side tervikvestlusena sünkroniseerimine ning edastamine elektroonilise side teenuste osutajate poolt nendele sidevahenditele vastama määratud häirekeskusesse;**

ii) teenused, millega antakse ligipääs audiovisuaalmeedia teenustele:

- 1. [pakutakse elektroonilisi saatekavasid, mis on tajutavad, kasutatavad, arusaadavad ja töökindlad ning annavad teavet ligipääsetavusvõimaluste kättesaadavuse kohta,];**
- 2. tagatakse, et direktiivi 2010/13/EL artiklis 7 osutatud audiovisuaalmeedia teenuste ligipääsetavuselemendid on täielikult edastatud, nõuetekohaseks kuvamiseks piisava kvaliteediga, sünkroniseeritud heli ja videoga ning võimaldavad kasutajal seadistada nende kuva ja kasutust;**

iii) e-raamatud:

- 1. tagatakse, et kui e-raamat sisaldab lisaks tekstile ka heli, siis esitatakse sünkroniseeritud tekst ja heli;**
- 2. tagatakse, et e-raamatu digitaalsed failid ei takista tugitehnoloogial nõuetekohaselt toimida;**
- 3. tagatakse ligipääs sisule, navigeerimine faili sisus ja kujunduses, sealhulgas dünaamilises kujunduses, ning struktuur, paindlikkus ja valikuvõimalused sisu esitamisel;**

4. e-raamatud muudetakse leitavaks, esitades metaandmete kaudu teavet nende ligipääsetavuselementide kohta;
5. tagatakse, et autoriõiguse digitaalkaitse meetmed ei takista ligipääsetavuselemente;

iv) e-kaubandus:

1. esitatakse teave müüdavate toodete ja teenuste ligipääsetavuse kohta, kui kõnealust teavet esitab vastutav ettevõtja;
2. tagatakse identimis-, turva- ja makseviiside funktsioonide ligipääsetavus, kui need võimaldatakse teenuse, mitte toote osana, tehes need tajutavaks, kasutatavaks, arusaadavaks ja töökindlaks;
3. pakutakse selliseid identimismeetodeid, elektroonilisi allkirju ja makseteenuseid, mis on tajutavad, kasutatavad, arusaadavad ja töökindlad;

v) pangateenused:

1. pakutakse selliseid identimismeetodeid, elektroonilisi allkirju ja makseteenuseid, mis on tajutavad, kasutatavad, arusaadavad ja töökindlad.

V JAGU: JUURDEPÄÄSETAVUSE ERINÕUDED, MIS ON SEOTUD EUROOPA ÜHTSELE HÄDAABINUMBRILE 112 TEHTAVATELE KÕNEDELE VASTAMISEGA:

[...]

NÄITED, KUIDAS I LISAS ESITATUD LIGIPÄÄSETAVUSNÕUDEID VÕIB TÄITA, NÄITED TULEMUSTE KOHTA, MIDA TULEKS SAAVUTADA; VÕI NÄITED NENDE ELEMENTIDE KOHTA

I JAGU: ÜLDISED LIGIPÄÄSETAVUSNÕUDED, MIS ON SEOTUD KÕIGI TOODETEGA, MIS ON KÄESOLEVA DIREKTIIVIGA HÕLMATUD ARTIKLI 1 LÕIKE 1 KOHASELT

Tooted peavad olema kavandatud ja toodetud sellisel viisil, et tagada nende maksimaalne eeldatav kasutamine puuetega inimeste poolt, ning neile lisatakse ligipääsetav teave nende toimimise ja ligipääsetavuselementide kohta.

1. Näited, kuidas täita ligipääsetavusnõudeid, mis on seotud teabe esitamisega
  - a) tootel olev teave toote kasutamise kohta (märgistus, kasutusjuhend, hoiatused) peab olema:
    - i) tehtud kättesaadavaks rohkem kui ühe meele kaudu (näiteks nägemise ja kompimise või nägemise ja kuulmise teel tajutav teave, mille abil näidatakse koht, kus kaart sisestatakse iseteenindusterminali, et pimedad ja kurdid saaksid seda kasutada);
    - ii) esitatud arusaadaval viisil⁵³ (näiteks kasutades järjepidevalt samu sõnu või selget ja loogilist struktuuri, et vaimse mahajäämusega inimesed saaksid teabest paremini aru);
    - iii) esitatud kasutajatele viisil, mis on nende jaoks tajutav (näiteks puudutusel tuntava reljeefina või teksthoiatuse kuvamisel helisignaaliga, et pimedad saaksid seda tajuda);

---

⁵³ (Märkus, mis jäetakse lõplikust tekstist välja: Nagu on määratletud veebisisu juurdepääsetavussuunistes 2.0, millele viidatakse ka Euroopa standardis EN 301 549 V1.1.2 (2015-04) „Euroopas IKT-toodete ja -teenuste riigihangetele kohaldatavad juurdepääsetavusnõuded.)

- iv) esitatud kasutades piisava suurusega ja sobiva kujuga kirjafonte, võttes arvesse eeldatavaid kasutustingimusi, ja kasutades piisavat kontrasti ning kohandatavat tähe-, rea- ja lõiguvahet (näiteks selleks, et teksti saaks lugeda nägemispuudega inimesed);**

- b) juhised toote kasutamiseks, sealhulgas toote ligipääsetavusfunktsioonid, nende aktiveerimine ja nende koostalitlusvõime abistavate lahendustega, mis ei ole esitatud tootel, vaid mis on kättesaadavad toote kasutamise kaudu või muude vahendite abil, nagu veebisait, peavad olema:**
  - i) kättesaadavad rohkem kui ühe meelega kaudu (näiteks esitades elektroonilised failid, mida arvuti saab ekraanilugeja abil ette lugeda, et pimedad saaksid seda teavet kasutada);**
  - ii) esitatud arusaadaval viisil⁵⁴ (näiteks kasutades järjepidevalt samu sõnu või kasutades teabe esitamisel selget ja loogilist struktuuri, et vaimse mahajäämusega inimesed saaksid teabest paremini aru);**
  - iii) esitatud kasutajatele viisil, mis on nende jaoks tajutav (näiteks kasutades videojuhiste puhul subtiitreid);**
  - iv) esitatud kasutades piisava suurusega ja sobiva kujuga kirjafonte, võttes arvesse eeldatavaid kasutustingimusi, ja kasutades piisavat kontrasti ning kohandatavat tähe-, rea- ja lõiguvahet (näiteks selleks, et teksti saaks lugeda nägemispuudega inimesed);**
  - v) sisu osas kättesaadavad tekstiformaatides, mida saab kasutada alternatiivsete abiformaatide loomisel, mida esitatakse erineval viisil ja rohkem kui ühe meelega kaudu (näiteks punktkirjas väljatrükitult, et pime inimene saaks neid kasutada); ning**
  - vi) koos mittetekstilise sisu alternatiivse esitamisega (näiteks diagrammile lisatud tekstiline kirjeldus, kus nimetatakse peamised elemendid või kirjeldatakse põhilisi toiminguid);**

---

⁵⁴ Ibid.

- vii) koos toote kasutajaliidese kirjeldusega (käsitsemise, käsklused ja tagasiside, sisend ja väljund), mis esitatakse 2. alajao kohaselt;
- viii) koos toote funktsionaalsuse kirjeldusega, mis esitatakse funktsioonide abil, mille puhul on arvesse võetud puuetega inimeste vajadusi, 2. alajao kohaselt;
- ix) koos tark- ja riistvara kirjeldusega, mille abil toode liidestatakse abivahenditega (näiteks lisades sularahaautomaadile pistikupesa ja tarkvara, mis võimaldab ühendada kõrvaklapid, mille kaudu edastatakse helina ekraanil kuvatav tekst).

2. Näited, kuidas täita ligipääsetavusnõudeid, mis on seotud kasutajaliidese ja funktsionaalsuse kavandamisega:

Toode, sealhulgas selle kasutajaliides peab sisaldama omadusi ja funktsioone, mis võimaldavad puuetega isikutele ligipääsu tootele ning tajuda, kasutada, mõista ja juhtida toodet.

- a) kui toode võimaldab teabevahetust, sealhulgas isikutevahelist sidet, kasutamist, teabe esitamist, juhtimist ja suunamist, tehakse seda rohkem kui ühe meele kaudu; see hõlmab alternatiivide pakkumist nägemisele, kuulmisele, kõnele ja kompimiselementidele (näiteks andes juhiseid hääle ja teksti abil või lisades klahvistikule kombatavaid märke, nii et pimedad või kuulmispuudega inimesed saaksid tootega suhelda);
- b) kui toode kasutab kõnet, peab see pakkuma alternatiive kommunikatsiooni, kasutamiskontrolli ja suunamise jaoks kasutatavale kõnele ja häälele (näiteks kõne abil juhiseid andev iseteenindusterminal peab tegema seda ka näiteks teksti või kujutiste abil, et ka kurdid saaksid vajalikku toimingut teha);

- c) kui toode kasutab visuaalseid elemente, on sellel kommunikatsiooni, teavitamise ja juhtimisega seoses olemas paindlikud suurenduse, heleduse ja kontrastsuse seadistamise võimalused ning see peab tagama koostalitlusvõime kasutajaliidese juhtimiseks kasutatavate programmide ja abivahenditega (näiteks võimaldades suurendada teksti, konkreetset piktogrammi või kontrasti, nii et nägemispuudega inimesed saaksid teabe kätte);
- d) kui toode kasutab teabe edastamiseks, tegevuse märkimiseks, vastuse nõudmiseks või elementide tuvastamiseks värvi, tuleb pakkuda alternatiive värvi kasutamisele (näiteks lisaks võimaluse andmisele vajutada valiku tegemiseks rohelist või punast nuppu võiks neil olla kirjas, mis valikutega on tegemist, et värvipime inimene saaks sellise valiku teha);
- e) kui toode kasutab teabe edastamiseks, tegevuse märkimiseks, vastuse nõudmiseks või elementide tuvastamiseks helisignaale, tuleb pakkuda helisignaalidele alternatiive (näiteks kui arvuti annab veasignaali, esitab ta ka kirjaliku teksti või kujutise, mis osutab veale ja võimaldab ka kurtidel aru saada, et tekkis viga);
- f) kui toode kasutab visuaalseid elemente või heli, tuleb pakkuda paindlikke võimalusi nähtavuse ja kuuldu selguse parandamiseks (näiteks võib toode võimaldada kasutada esiplaanil olevatel kujutistel suuremat kontrasti, et vaegnägijad saaksid neid näha);
- g) kui toode kasutab heli, tuleb kasutajale pakkuda võimalust seadistada helitugevust ja kiirust ning kasutada tõhustatud helifunktsioone, sealhulgas ümbritsevatest toodetest tulenevate segavate helisignaalide vähendamine (näiteks võimaldades telefoni kasutajal valida heli tugevust ja vähendada mõjutusi kuuldeaparaatidele, et kuulmispuudega inimesed saaksid telefoni kasutada);

- h) kui toode vajab manuaalset kasutamist ja juhtimist, tuleb võimaldada järjestikjuhtimist ja alternatiive peenmotoorsele juhtimisele, vältides kasutamisel üheaegse juhtimise vajadust, ning kasutada kompimise teel eristatavaid osasid (näiteks muutes puutekraanil olevad nupud suuremaks ja eraldades need paremini, et treemoriga inimesed saaksid neid vajutada);**
- i) toote puhul ei kasutata töörežiime, mille kasutamiseks on vaja suurt ulatuvust ja jõudu (näiteks tagades, et nuppude vajutamiseks ei ole vaja suurt jõudu, et mootorikahäirega inimesed saaksid neid kasutada);**
- j) toode ei vallanda valgustundlikkushooge (näiteks välditakse vilkuvaid kujutisi, et haigushoogude all kannatavad inimesed ei oleks ohus);**
- k) toode kaitseb kasutaja privaatsust, kui ta kasutab ligipääsetavuselemente (näiteks võimaldades kõrvaklappide kasutamist, kui pangaautomaat annab kõnega teavet);**
- l) toode pakub alternatiivi biomeetriliste tunnuste tuvastamisele ja kontrollimisele (näiteks kui kasutatakse sõrmejälgi, et inimesed, kes ei saa käsi kasutada, saaksid valida parooli telefoni lukustamiseks ja avamiseks);**
- m) toode tagab funktsionaalsuse järjepidevuse ning võimaldab suhtluseks piisavalt ja paindlikult aega (näiteks tagades, et tarkvara reageerib teatud toimingute tegemisele ettearvatavalt ja annab piisavalt aega parooli sisestamiseks, et vaimse mahajäämusega inimestel oleks seda kerge kasutada);**
- n) toode sisaldab tark- ja riistvara, mille abil toode liidestatakse tugitehnoloogiatega (näiteks pakkudes ühendust uuendatava pimedate punktkirjaga, nii et pimedad saaksid arvutit kasutada);**

- o) toode vastab järgmistele sektoripõhistele nõuetele:**
- i) tarbija lõppseadmed, millel on interaktiivsed andmetöötlusvõimalused ja mida kasutatakse elektrooniliste sideteenuste osutamisel:**
- kui sellistel toodetel on lisaks hääle kasutamisele ka tekstilised võimalused, peavad nad võimaldama reaajas tekstiedastust (näiteks mobiiltelefon peab võimaldama reaajas vestluste pidamist, et kuulmispuudega inimesed saaksid interaktiivselt teavet vahetada);
  - kui sellistel toodetel on lisaks tekstilistele ja häälvõimalustele või koos nendega ka videovõimalused, siis nähakse ette tervikvestluse kasutamine, sealhulgas sünkroniseeritud hääle, reaajas tekstiedastus ja video;
  - välditakse abivahendite töö mõjutamist (näiteks võimaldades kasutada samaaegselt videot viipekeele kuvamiseks ning teksti sõnumi kirjutamiseks, et kaks kurti inimest saaksid suhelda üksteisega või kuuljaga);
- ii) tarbija lõppseadmed, millel on interaktiivne andmetöötlusvõimsus ja mida kasutatakse ligipääsuks audiovisuaalmeedia teenustele:**
- tehakse puuetega inimestele kättesaadavaks audiovisuaalmeedia teenuste osutaja edastatud ligipääsetavuselemendid kasutaja ligipääsu, valimise, juhtimise, personaliseerimise ja abivahenditesse edastamise kohta (näiteks tagades, et digiboksi kaudu edastatakse subtiitrid kurtidele kasutamiseks).

**II JAGU: LIGIPÄÄSETAVUSNÕUDED, MIS SEONDUVAD ARTIKLI 1 LÕIKEGA 1
HÕLMATUD TOODETEGA, VÄLJA ARVATUD ARTIKLI 1 LÕIKE 1 PUNKTIS B
OSUTATUD ISETEENINDUSTERMINALID**

Näited, kuidas täita ligipääsetavusnõudeid, mis on seotud pakendite ja juhenditega:

- a) ligipääsetavaks peavad olema muudetud toote pakend, sealhulgas sellel esitatav teave (nt avamise, sulgemise, kasutamise, kõrvaldamise kohta), kaasa arvatud olemasolu korral teave toote ligipääsetavusomaduste kohta (näiteks osutades pakendil, et telefonil on puuetega inimeste jaoks mõeldud ligipääsetavuselemendid);**

- b) juhised toote paigaldamise, hooldamise, ladustamise ja kõrvaldamise kohta, mis ei ole esitatud tootel, vaid mis on kättesaadavad muude vahendite abil, nagu veebisait, peavad vastama järgmistele nõuetele, mida saab täita vastavalt näidetele, mis on esitatud iga järgneva punkti juures:**
  - i) nad on kättesaadavad rohkem kui ühe meelega kaudu (näiteks esitades elektroonilised failid, mida arvuti saab ekraanilugeja abil ette lugeda, et pimedad saaksid seda teavet kasutada);**
  - ii) nad on esitatud arusaadaval viisil⁵⁵ (näiteks kasutades järjepidevalt samu sõnu või kasutades teabe esitamisel selget ja loogilist struktuuri, et vaimse mahajäämusega inimesed saaksid teabest paremini aru);**

---

⁵⁵ (Märkus, mis jäetakse lõplikust tekstist välja: Nagu on määratletud veebisu juurdepääsetavussuunistes 2.0, millele viidatakse ka Euroopa standardis EN 301 549 V1.1.2 (2015-04) „Euroopas IKT-toodete ja -teenuste riigihangetele kohaldatavad juurdepääsetavusnõuded.)

- iii) nad on esitatud kasutajatele viisil, mis on nende jaoks tajutav (näiteks puudutades tuntava reljeefina või teksthoiatuse kuvamisel helisignaaliga, et pimedad saaksid hoiatuse kätte);**
- iv) nad kasutavad piisava suurusega ja sobiva kujuga kirjafonte, võttes arvesse eeldatavaid kasutustingimusi, ja kasutades piisavat kontrasti ning kohandatavat tähe-, rea- ja lõiguvahet (näiteks selleks, et teksti saaks lugeda nägemispuudega inimesed);**
- v) juhiste sisu on kättesaadav tekstiformaatides, mida saab kasutada alternatiivsete abiformaatide loomisel, mida esitatakse erineval viisil ja rohkem kui ühe meele kaudu (näiteks punktkirjas väljatrükitult, et pime inimene saaks neid lugeda); ning**
- vi) mittetekstilist sisu sisaldavatele juhistele on lisatud alternatiivsel viisil esitatud sisu (näiteks diagrammile lisatud tekstiline kirjeldus, kus nimetatakse peamised elemendid või kirjeldatakse põhilisi toiminguid).**

**III JAGU: ÜLDISED LIGIPÄÄSETAVUSNÕUDED, MIS ON SEOTUD KÕIGI
TEENUSTEGA, MIS ON KÄESOLEVA DIREKTIIVIGA HÕLMATUD ARTIKLI 1 LÕIKE 2
KOHASELT**

Näited, kuidas täita ligipääsetavusnõudeid, mida kohaldatakse teenuste osutamisel, et tagada nende maksimaalne kasutamine puuetega inimeste poolt:

- a) tuleb tagada teenuste pakkumisel kasutatavate toodete ligipääsetavus, kooskõlas käesoleva lisa I jao ja vajaduse korral II jaoga;
- b) tuleb anda teavet teenuse toimimise kohta ning kui teenuse osutamisel kasutatakse tooteid, siis ka teenuse seose kohta nende toodetega ja nende toodete ligipääsetavusomaduste kohta ning koostalitlusvõime kohta abivahendite ja teenuste elementidega; kõnealune teave peab vastama järgmistele nõuetele:
  - i) teave tehakse kättesaadavaks rohkem kui ühe meelega kaudu (näiteks võib esitada elektroonilised failid, mida arvuti saab ekraanilugeja abil ette lugeda, et pimedad saaksid seda teavet kasutada);
  - ii) teave on esitatud arusaadaval viisil⁵⁶ (näiteks kasutades järjepidevalt samu sõnu või esitades teabe selge ja loogilise struktuuriga, et vaimse mahajäämusega inimesed saaksid teabest paremini aru);
  - iii) teave on esitatud kasutajatele viisil, mis on nende jaoks tajutav (näiteks kasutades juhiste ja videosubtiitriteid);
  - iv) teabesisu on tehtud kättesaadavaks tekstiformaatides, mida saab kasutada muude alternatiivsete abiformaatide loomisel, mida kasutajad esitavad erineval viisil ja rohkem kui ühe meelega kaudu (näiteks selleks, et pime inimene saaks kasutada faili, trükkides selle punktkirjas);

---

⁵⁶ (Märkus, mis jäetakse lõplikult tekstist välja: Nagu on määratletud veebisu juurdepääsetavussuunistes 2.0, millele viidatakse ka Euroopa standardis EN 301 549 V1.1.2 (2015-04) „Euroopas IKT-toodete ja -teenuste riigihangetele kohaldatavad juurdepääsetavusnõuded.)

- v) kasutatakse piisava suurusega ja sobiva kujuga kirjafonte, võttes arvesse eeldatavaid kasutustingimusi, ja kasutades piisavat kontrasti ning kohandatavat tähe-, rea- ja lõiguvahet (näiteks selleks, et teksti saaks lugeda nägemispuudega inimesed);
  - vi) mittetekstilisele sisule on lisatud alternatiivsel viisil esitatud sisu (näiteks diagrammile lisatud tekstiline kirjeldus, kus nimetatakse peamised elemendid või kirjeldatakse põhilisi toiminguid); ning
  - vii) teenuse osutamiseks vajalikku elektroonilist teavet esitatakse järjepideval ja sobival viisil, tehes selle tajutavaks, kasutatavaks, arusaadavaks ja töökindlaks (näiteks kui teenuseosutaja pakub USB-netipulka, mis sisaldab teavet teenuse kohta, peab see teave olema ligipääsetav);
- c) veebisaidid ja mobiilsideseadmetel põhinevad teenused, sealhulgas mobiilirakendused, peavad olema ligipääsetavad järjepideval ja sobival viisil, tehes need tajutavaks, kasutatavaks, arusaadavaks ja töökindlaks (näiteks esitades piltide kohta tekstikirjeldusi, muutes kõik funktsioonid kättesaadavaks klaviatuurilt, andes kasutajatele piisavalt aega lugemiseks, tehes nii, et sisu ilmub ja toimib ettearvataval viisil, nähes ette ühilduvuse tugitehnoloogiatega, et erinevate puuetega inimesed saaksid veebisaiti lugeda ja sellega suhelda).

**IV JAGU: SPETSIIFILISTE TEENUSTEGA SEOTUD TÄIENDAVALD LIGIPÄÄSETAVUSE
NÕUDED:**

Näited, kuidas täita ligipääsetavusnõudeid, mis on seotud spetsiifiliste teenustega:

i) Elektrooniline side ja hädaolukorra side:

- 1. lisaks häälsidele võimaldatakse reaalaajas tekstiedastust (näiteks selleks, et kuulmispuudega inimene saaks kirjutada ja võtta vastu tekstsõnumeid interaktiivselt ja reaalaajas);**
- 2. võimaldatakse tervikvestlust, kus lisaks häälsidele kasutatakse ka videot (näiteks selleks, et kurdid saaksid omavahel suhtlemiseks kasutada viipekeelt);**
- 3. tagatakse häält, teksti (sh reaalaajas tekstiedastust) ja videot kasutava hädaolukorra side tervikvestlusena sünkroniseerimine ning edastamine elektroonilise side teenuste osutajate poolt nendele sidevahenditele vastama määratud häirekeskusesse (näiteks selleks, et kõne- ja kuulmispuudega inimene, kes valib teksti, hääle ja video kombinatsiooni kasutamise, teaks, et side edastatakse võrgus hädaabiteenistusele)**

ii) teenused, millega antakse ligipääs audiovisuaalmeedia teenustele:

- 1. [pakutakse elektroonilisi saatekavasid, mis on tajutavad, kasutatavad, arusaadavad ja töökindlad ning annavad teavet ligipääsetavusvõimaluste kättesaadavuse kohta,] (näiteks selleks, et pime inimene saaks televiisoris programmi valida);**

2. tagatakse, et direktiivi 2010/13/EL artiklis 7 osutatud audiovisuaalmeedia teenuste ligipääsetavuselemendid on täielikult edastatud, nõuetekohaseks kuvamiseks piisava kvaliteediga, sünkroniseeritud heli ja videoga ning võimaldavad kasutajal seadistada nende kuva ja kasutust (näiteks tagades, et subtiitrid või kirjeldustõlge edastatakse koos audiovisuaalse meediasisuga);

iii) e-raamatud:

1. tagatakse, et kui e-raamat sisaldab lisaks tekstile ka heli, siis esitatakse sünkroniseeritud tekst ja heli (näiteks selleks, et vaeglugeja saaks teksti samal ajal lugeda ja kuulda);
2. tagatakse, et e-raamatu digitaalsed failid ei takista tugitehnoloogial nõuetekohaselt toimida (näiteks võimaldades sünkroniseeritud tekst- ja heliväljundit või võimaldades uuendatavat pimedate punktkirja);
3. tagatakse ligipääs sisule, navigeerimine faili sisus ja kujunduses, sealhulgas dünaamilises kujunduses, ning struktuur, paindlikkus ja valikuvõimalused sisu esitamisel (näiteks selleks, et pime inimene saaks ligi sisukorraale või vahetada peatükke);
4. e-raamatud muudetakse leitavaks, esitades metaandmete kaudu teavet nende ligipääsetavuselementide kohta (näiteks tagades, et teave nende ligipääsetavuselementide kohta on elektroonilises failis kättesaadav, et puuetega inimesed võiksid saada teavet);
5. tagatakse, et autoriõiguse digitaalkaitse meetmed ei takista ligipääsetavuselemente (näiteks tagades, et teksti ettelugemisele ei ole piirangut, et pimedad kasutajad saaksid raamatut lugeda);

iv) e-kaubandus:

- 1. esitatakse teave müüdavate toodete ja teenuste ligipääsetavuse kohta, kui kõnealust teavet esitab vastutav ettevõtja (näiteks nii, et kättesaadavat teavet toote ligipääsetavuselementide kohta ei jäeta välja);**
- 2. tagatakse identimis-, turva- ja makseviiside funktsioonide ligipääsetavus, kui need võimaldatakse teenuse, mitte toote osana, tehes need tajutavaks, kasutatavaks, arusaadavaks ja töökindlaks (näiteks muutes makseteenuse kasutajaliidese häälega kättesaadavaks, et pimedad inimesed saaksid iseseisvalt internetis oste teha);**
- 3. pakutakse selliseid identimismeetodeid, elektroonilisi allkirju ja makseteenuseid, mis on tajutavad, kasutatavad, arusaadavad ja töökindlad (näiteks muutes ekraanil esitatavad tuvastamisdialogid ekraanilugejate abil loetavateks, et pimedad inimesed saaksid neid kasutada);**

v) pangateenused:

- 1. pakutakse selliseid identimismeetodeid, elektroonilisi allkirju ja makseteenuseid, mis on tajutavad, kasutatavad, arusaadavad ja töökindlad (näiteks muutes ekraanil esitatavad tuvastamisdialogid ekraanilugejate abil loetavateks, et pimedad inimesed saaksid neid kasutada).**

V JAGU: JUURDEPÄÄSETAVUSE ERINÕUDED, MIS ON SEOTUD EUROOPA ÜHTSELE HÄDAABINUMBRILE 112 TEHTAVATELE KÕNEDELE VASTAMISEGA:

[...]

VASTAVUSHINDAMISMENETLUS – TOOTED

1. Tootmise sisekontroll

[...] Tootmise sisekontroll on vastavushindamismenetlus, millega tootja täidab punktides 2, 3 ja 4 sätestatud kohustused ning tagab ja kinnitab oma ainuvastutusel, et asjaomased tooted [...] vastavad käesoleva direktiivi asjaomastele nõuetele.

2. Tehnilised dokumendid

Tootja koostab tehnilise dokumentatsiooni. Dokumentatsioon võimaldab hinnata toote vastavust artiklis 3 osutatud asjaomastele ligipääsetavusnõuetele ning kui tootja kasutas artiklis 12 sätestatud erandit, tõendada, et asjaomased ligipääsetavusnõuded põhjustaksid toodete või teenuste olulist muutmist või ebaproportsionaalset koormust. Tehnilised dokumendid peavad täpsustama üksnes kohaldatavaid nõudeid ning käsitlema, nii palju kui on hindamiseks vaja, toote konstruktsiooni, valmistamist ja kasutamist.

Tehniline dokumentatsioon sisaldab asjakohasel juhul vähemalt järgmist:

- a) toote üldkirjeldus;
- b) loetelu täielikult või osaliselt kohaldatud harmoneeritud standarditest ja/või muudest asjakohastest tehnilistest spetsifikatsioonidest, mille viitenumbrid on avaldatud *Euroopa Liidu Teatajas*, ning kui kõnealuseid harmoneeritud standardeid ei ole kohaldatud, siis nende lahenduste kirjeldused, mida on kasutatud artiklis 3 esitatud asjakohaste ligipääsetavusnõuete järgimiseks; osaliselt kohaldatud harmoneeritud standardite puhul täpsustatakse tehnilises dokumentatsioonis osad, mida on kohaldatud.

3. Tootmine

Tootja peab võtma kõik vajalikud meetmed, et tootmisprotsess ja selle järelevalve tagaks toodete vastavuse punktis 2 osutatud tehnilisele dokumentatsioonile ning käesolevas direktiivis sätestatud ligipääsetavusnõuetele.

4. Vastavusmärgis ja vastavusdeklaratsioon

4.1. Tootja kinnitab käesolevas direktiivis osutatud CE-märgise igale üksiktootele, mis vastab käesoleva direktiivi raames kohaldatavatele nõuetele.

4.2 Tootja koostab tootemudeli kohta kirjaliku vastavusdeklaratsiooni.

Vastavusdeklaratsioonis määratakse kindlaks selle toote mudel, mille kohta see koostati.

Vastavusdeklaratsiooni koopia tehakse asjaomaste asutuste nõudmise korral neile kättesaadavaks.

5. Volitatud esindaja

Punktis 4 sätestatud **tootja** kohustusi võib täita tema nimel ja vastutusel tema volitatud esindaja, kui need on volituses täpsustatud.

TEAVE LIGIPÄÄSETAVUSNÕUETELE VASTAVATE TEENUSTE KOHTA

1. Teenuseosutaja esitab üldtingimustes või samaväärses dokumendis teabe selle kohta, kuidas teenus vastab **artiklis 3 esitatud** ligipääsetavusnõuetele. Teabes kirjeldatakse kohaldatavaid nõudeid ning käsitletakse teenuse kavandamist ja tööpõhimõtet hindamiseks vajalikul määral. Lisaks Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga 2011/83/EL⁵⁷ kehtestatud tarbijainfo nõuetele peab teave – vastavalt asjaoludele – sisaldama vähemalt järgmisi elemente:
  - a) teenuse üldkirjeldus sobivates vormingutes;
  - b) teenuse tööpõhimõttest arusaamiseks vajalikud kirjeldused ja selgitused;
  - c) kirjeldus, kuidas teenus täidab I lisa sätetatud asjaomaseid ligipääsetavusnõudeid.
2. Punkti 1 järgimiseks võib teenuseosutaja täielikult või osaliselt kohaldada harmoneeritud standardeid ja/või muid asjakohaseid tehnilisi spetsifikatsioone, mille viitenumbrid on avaldatud *Euroopa Liidu Teatajas*.
3. Teenuseosutaja esitab teabe, mis näitab, et teenuse osutamise protsess ja selle järelevalve tagavad teenuse vastavuse punktile 1 ja käesoleva direktiivi alusel kohaldatavatele nõuetele.

---

⁵⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. oktoobri 2011. aasta direktiiv 2011/83/EL tarbija õiguste kohta, millega muudetakse nõukogu direktiivi 93/13/EMÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 1999/44/EÜ ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 85/577/EMÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 97/7/EÜ (ELT L 304, 22.11.2011, lk 64).

EBAPROPORTSIONAALSE KOORMUSE HINDAMINE**Hindamise ja selle dokumenteerimise võrdlusalused**

- 1. Ligipääsetavusnõuete järgimise netomaksumuse ja toote tootmise, turustamise või importimise või teenuse osutamise kogukulu (tegevus- ja kapitalikulud) suhe ettevõtjate jaoks;**

Elemendid, mida saab kasutada ligipääsetavusnõuete järgimise netomaksumuse hindamiseks:

- a) ühekordsete korralduslike kuludega seotud kriteeriumid, mida tuleb hindamisel arvesse võtta:**
  - **ligipääsetavusalaste eriteadmistega täiendava inimressursi maksumus**
  - **inimressursi koolitamise ja ligipääsetavusalaste teadmiste saamisega seotud kulud**
  - **toote arendamisele või teenuse osutamisele ligipääsetavusvõimaluste lisamiseks uue protsessi väljatöötamise maksumus**
  - **ligipääsetavust käsitleva juhendmaterjali väljatöötamise maksumus**
  - **ligipääsetavust käsitlevate õigusaktide omandamise ühekordne kulu**

- b) jooksvate tootmis- ja arenduskuludega seotud kriteeriumid, mida tuleb hindamisel arvesse võtta:**
  - **toote või teenuse ligipääsetavuselementide väljatöötamisega seotud kulud**
  - **tootmisprotsessis tehtavad kulud**
  - **toote või teenuse ligipääsetavuse katsetamisega seotud kulud**
  - **dokumentatsiooni koostamisega seotud kulud.**

2. Ettevõtja hinnangulised kulud ja tulud, sealhulgas seoses tootmisprotsesside ja investeringutega, võrrelduna eeldatava kasuga puuetega inimeste jaoks, võttes arvesse konkreetse toote või teenuse kasutamiskordade arvu ja kasutamise sagedust.
3. Ligipääsetavuse netomaksumuse ja ettevõtja netokäibe suhe

Elemendid, mida saab kasutada ligipääsetavuse netomaksumuse hindamiseks:

- a) ühekordsete korralduslike kuludega seotud kriteeriumid, mida tuleb hindamisel arvesse võtta:
  - ligipääsetavusalaste eriteadmistega täiendava inimressursi maksumus
  - inimressursi koolitamise ja ligipääsetavusalaste teadmiste saamisega seotud kulud
  - toote arendamisele või teenuse osutamisele ligipääsetavusvõimaluste lisamiseks uue protsessi väljatöötamise maksumus
  - ligipääsetavust käsitleva juhendmaterjali väljatöötamise maksumus
  - ligipääsetavust käsitlevate õigusaktide omandamise ühekordne kulu
- b) jooksvate tootmis- ja arenduskuludega seotud kriteeriumid, mida tuleb hindamisel arvesse võtta:
  - toote või teenuse ligipääsetavuselementide väljatöötamisega seotud kulud
  - tootmisprotsessis tehtavad kulud
  - toote või teenuse ligipääsetavuse katsetamisega seotud kulud
  - dokumentatsiooni koostamisega seotud kulud.